

Bijzonder onderzoek

Toepassing van de nieuwe wettelijke regels
voor de toewijzing van zaken aan
alleenzetelende raadsheren

Bijzonder onderzoek

Toepassing van de nieuwe wettelijke regels voor de toewijzing van zaken aan alleenzetelende raadsheren

Verslag goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie
op 20 juni 2018

Er bestaat ook een Franse versie van dit verslag.
Il existe aussi une version française de ce rapport.

U kunt dit verslag raadplegen of downloaden op de website van de Hoge Raad voor de Justitie

Hoge Raad voor de Justitie
IJzerenkruisstraat 67
B-1000 Brussel

Tel: +32 (0)2 535 16 16

www.hri.be

Inhoud

SAMENVATTING	1
1. VERZOEK VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE	3
2. METHODE EN VERLOOP VAN HET ONDERZOEK	3
3. ALGEMEEN WETTELIJK KADER	5
3.1. Vóór 2016	5
3.2. Na 2016.....	6
3.3. Overgangsbepalingen	6
4. TOELICHTING BIJ DE CIJFERGEGEVENS IN DE BIJLAGEN	7
5. BEPERKTE BETROUWBAARHEID VAN DE CIJFERGEGEVENS	9
6. RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK	10
6.1. Analyse van de cijfergegevens over de toewijzing van burgerlijke zaken aan één of drie raadsheren	10
6.2. Welke initiatieven namen de hoven van beroep om de nieuwe wetgeving toe te passen?	11
6.3. Wanneer gebeurt de toewijzing?	14
6.4. Wie doet de toewijzing?	16
6.5. Hoe gebeurt de toewijzing (op welke basis en volgens welke criteria)?	18
6.6. Overgangsbepalingen	21
6.7. Overleg tussen de hoven of met andere rechtscolleges	22
7. ANDERE THEMA'S	23
7.1. De productie	23
7.2. De kwaliteit van de beslissingen	24
7.3. De werklust	25
8. VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN	26
9. BIJLAGE: STATISTISCHE GEGEVENS IN BURGERLIJKE ZAKEN	28
9.1. Bijlage 1: De toewijzing van de burgerlijke zaken aan een kamer met één of drie raadsheren.....	28
9.2. Bijlage 2: De personeelsbezetting	32
9.3. Bijlage 3: Algemene statistische gegevens in burgerlijke zaken: nieuwe zaken, afgehandelde zaken, hangende zaken en gemiddelde en mediane duur van de output	44

SAMENVATTING

De wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie¹ (hierna “wet van 19 oktober 2015”) veralgemeent de toewijzing van burgerlijke zaken aan een alleenzetelende raadsheer. Toewijzingen van deze zaken aan een collegiale kamer zijn voortaan de uitzondering.

De meeste hoven van beroep hebben de nieuwe toewijzingsregels ingevoerd door het principe van de alleenzetelende raadsheer in te schrijven in hun bijzonder reglement of hun dienstregeling.

Er bestaan tussen de hoven van beroep onderling echter grote verschillen in organisatiecultuur en werkwijze. De procedure voor de toewijzing van burgerlijke zaken verschilt dan ook van hof tot hof:

- *Wie doet de toewijzingen?*

In de meeste hoven een magistraat die hiervoor door de eerste voorzitter is aangewezen (de voorzitter van een kamer, de voorzitter van een sectie of de verantwoordelijke van een sector of subsector). In enkele hoven doet de eerste voorzitter zelf (geheel of gedeeltelijk) de toewijzingen.

- *Wanneer gebeuren de toewijzingen?*

In de meeste hoven gebeurt de toewijzing bij de inleiding van de zaak en wordt de zaak meteen ook vastgesteld op een zitting. In het hof van beroep van Brussel worden de meeste zaken niet meteen vastgesteld maar eerst op een wachtlijst gezet (de wachtlijst met één of met drie raadsheren van een kamer). Pas bij de vaststelling van de zaak, een drietal maanden voor de eerste mogelijke pleitdatum, wordt de zaak (definitief) toegewezen aan een kamer.

- *Op welke wijze gebeuren de toewijzingen?*

Voor de toewijzing aan een kamer met drie raadsheren hanteren sommige hoven (impliciet of expliciet) criteria voor de invulling van de begrippen «complexiteit», «belang van de zaak» en «bijzondere, objectieve omstandigheden» die ingevoerd werden door de nieuwe wet. Andere hoven niet. Gezien deze begrippen vrij algemeen zijn, worden zij door de hoven op verschillende wijze geïnterpreteerd.

De overgangsbepalingen die in artikel 84 van de wet van 19 oktober 2015 zijn ingeschreven, gaven de eerste voorzitters van de hoven de mogelijkheid om, voor alle zaken die op 1 januari 2016 hangend waren, de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren te bevestigen. Sommige hoven hebben formeel zo’n beslissing genomen. Andere hoven hebben in de praktijk de zaken die waren toegewezen aan een kamer met drie raadsheren toegewezen gelaten aan die kamer, zonder formele bevestiging.

Tussen de hoven van beroep is er geregeld overleg. De toepassing van de nieuwe toewijzingsregels is op zo’n overleg aan bod gekomen. Dit heeft echter geen harmonisering van de uiteenlopende praktijken gebracht.

De nieuwe regels hebben ertoe geleid dat sinds 2016 meer zaken worden toegewezen aan alleenzetelende raadsheren en minder zaken aan kamers met drie raadsheren. Hoewel geen absolute betrouwbaarheid van de door de hoven overgemaakte cijfergegevens kan worden gegarandeerd, is deze tendens onmiskenbaar. In de hoven van beroep van Gent, Luik en Brussel is deze tendens zelfs zeer uitgesproken.

---

¹ Artikel 63 van de wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, B.S. 22 oktober 2015. Deze wet staat ook bekend als de “Potpourri 1-wet”.

In de hoven van beroep van Bergen en Antwerpen is de tendens minder uitgesproken. In Bergen wilde men vóór de hervorming al vooruitstrevend zijn en wees men al meer zaken toe aan alleenzettelende raadsheren. In Antwerpen vindt men dat veel zaken die voor het hof worden gebracht complex zijn en onder de uitzonderingen vallen die in de nieuwe regels zijn voorzien.

Het is moeilijk te bepalen of de nieuwe toewijzingsregels al dan niet zullen leiden tot een verhoging van het jaarlijks aantal uitgesproken zaken per magistraat, wat één van de doelen was van de nieuwe wet. Eerst en vooral omdat er verschillende factoren aan de basis kunnen liggen van de stijging of de daling van de jaarlijkse output, waardoor het moeilijk is om op ernstige wijze een oorzakelijk verband te leggen tussen de hervorming en de evolutie in de output van een hof. Daarbij komt dat de eventuele gevolgen van de nieuwe regels op de output bij de meeste hoven, gezien de doorlooptijden, nog niet duidelijk zichtbaar kunnen zijn in de beschikbare cijfergegevens.

Om dezelfde redenen heeft het onderzoek evenmin een impact kunnen vaststellen van de nieuwe wetgeving op de kwaliteit van de beslissingen of op de werklast, wat overigens ook niet het voorwerp van het onderzoek was.

1. Verzoek van de minister van Justitie

Op 29 mei 2017 verzocht de minister van Justitie de Hoge Raad voor de Justitie (hierna HRJ) een bijzonder onderzoek te voeren bij de hoven van beroep.

Meer specifiek wenste de minister dat de HRJ, in het verlengde van een vroeger bijzonder onderzoek bij de hoven van beroep², de wijze onderzoekt waarop de hoven de nieuwe wettelijke regels voor de toewijzing van zaken aan alleenzetelende raadsheren toepassen. Volgens deze nieuwe regels moet een burgerlijke zaak in principe worden toegewezen aan een alleenzetelende raadsheer.³

De minister stelde in zijn verzoek dat hij signalen kreeg dat de nieuwe wettelijke regels “niet ten volle en alvast niet op uniforme wijze” worden toegepast door de hoven van beroep.

2. Methode en verloop van het onderzoek

Op haar vergadering van 22 juni 2017 besliste de verenigde advies- en onderzoekscommissie van de HRJ (hierna VAOC) in te gaan op het verzoek van de minister en vier van haar leden te belasten met het uitvoeren van het onderzoek.

De VAOC bepaalde het voorwerp van het bijzonder onderzoek als volgt:

- het onderzoek heeft betrekking op de vijf hoven van beroep van het land;
- het onderzoek gaat na op welke wijze de hoven de nieuwe wettelijke bepalingen voor de toewijzing van burgerlijke zaken aan kamers met alleenzetelende raadsheren toepassen.

Er werd ook besloten om voor de periode 2014 tot 2017 statistische gegevens bij elk hof op te vragen of uit de verslagen van de steundienst van het College van de hoven en rechtbanken te halen. Het gaat om volgende gegevens:

- het aantal burgerlijke zaken per jaar toegewezen aan een kamer met één raadsheer;
- het aantal burgerlijke zaken per jaar toegewezen aan een kamer met drie raadsheren, indien mogelijk opgesplitst naargelang de wettelijke basis waarop de toewijzing is gebaseerd;
- gegevens over de toepassing van de overgangsbepalingen;
- de evolutie van het aantal nieuwe burgerlijke zaken;
- de evolutie van het aantal afgehandelde burgerlijke zaken;
- de evolutie van het aantal hangende burgerlijke zaken;
- de evolutie van de gemiddelde en mediane duur van de output in burgerlijke zaken;
- de evolutie van het personeelsbestand.

Begin november 2017 startten de voorbereidingen van het onderzoek.

² “Bijzonder onderzoek bij de hoven van beroep naar de evolutie in de periode 2008 -2013 van de effectieve personeelsbezetting, de afwezigheden wegens medische redenen, de input (het aantal nieuwe zaken), de output (het aantal eindbeslissingen), de verhouding output/input, de hangende zaken, de rotatietijd van de hangende zaken, de verhouding tussen de wijziging van de output t.o.v. de wijziging van de productiecapaciteit en de vertegenwoordigingsgraad van de financiële dossiers in verhouding tot het totale aantal hangende zaken.”, 22 juni 2016. Zie website voor het volledige verslag: <http://www.hrij.be/nl/content/bijzonder-onderzoek-hoven-van-beroep>.

³ Artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd door artikel 63 van de wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, B.S. 22 oktober 2015, en door artikel 60 van de wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie, B.S. 30 december 2016.

Half november 2017 werd aan alle eerste voorzitters van de hoven van beroep een vragenlijst overgemaakt waarbij een eerste reeks inlichtingen en statistische gegevens werden opgevraagd.

Eind november 2017 werden alle vragenlijsten ingevuld terug overgemaakt en kon de verwerking van de informatie starten.

Begin 2018 werden bijkomende inlichtingen en statistische gegevens opgevraagd bij de eerste voorzitters van de hoven. Er werden ook afspraken gemaakt om ter plaatse te gaan en er de eerste voorzitters en de personen die bij deze thematiek zijn betrokken te ontmoeten.

Tevens werden de voorzitters van de advocatenverenigingen “avocats.be” (orde van de Franstalige en Duitstalige balies) en “OVB” (orde van de Vlaamse balies) uitgenodigd om hun ervaringen met de toepassing van de nieuwe toewijzingsregels over te maken. Zij hebben echter geen gevolg gegeven aan deze uitnodiging.

In maart en april 2018 is de magistraat die belast is met de leiding van het bijzonder onderzoek⁴, samen met een aantal medewerkers, bij alle hoven ter plaatse gegaan om de ontvangen informatie verder uit te diepen en te verfijnen.

Eind mei 2018 werd, na analyse van de verschillende gegevens en de redactie van een ontwerp van verslag, dit ontwerp overgemaakt aan alle eerste voorzitters van de hoven. Deze hadden vervolgens de mogelijkheid om op korte termijn opmerkingen te formuleren.

De opmerkingen die pertinent werden geacht, werden verwerkt in het verslag en op 14 juni 2018 werd het verslag goedgekeurd door de VAOC.

Op 20 juni 2018, ten slotte, werd het verslag goedgekeurd door de algemene vergadering van de HRJ.

---

⁴ Behalve tijdens het onderhoud met de eerste voorzitter van het hof van beroep van Gent, toen de voorzitter van het bijzonder onderzoek verhinderd was.

3. Algemeen wettelijk kader

3.1. Vóór 2016

Artikel 63 van de wet van 19 oktober 2015⁵ heeft artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek gewijzigd. Dit artikel bepaalt hoe de toewijzingen van zaken aan een kamer van het hof van beroep met één of met drie raadsheren verloopt.

Tot de datum van inwerkingtreding van artikel 63 van deze wet, 1 januari 2016⁶, luidde artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek als volgt:

“§ 1. Aan de kamers met één raadsheer worden toegewezen:

- 1° het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank;*
1/1° het hoger beroep tegen beslissingen gewezen door de familierechtbank aangaande de uitoefening van het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling, het recht op persoonlijk contact, de ontvoogding, de opheffing van het verbod op het huwelijk tussen minderjarigen, de pleegvoogdij en de onderhoudsverplichtingen ten aanzien van minderjarigen;
- 2° de voorzieningen bedoeld in artikel 603, 4°;*
- 3° de vorderingen gegrond op de artikelen 606 en 1718.*
- 4° de minnelijke schikking.*

§ 2. Worden eveneens toegewezen aan de kamers met één raadsheer :

- 1° het hoger beroep tegen beslissingen in burgerlijke zaken gewezen door een kamer van de rechtbank van eerste aanleg met één rechter;*
- 1°bis. Het hoger beroep tegen beslissingen gewezen door de rechtbank van koophandel.*
- 2° het hoger beroep tegen beslissingen gewezen door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of door de voorzitter van de rechtbank van koophandel.*
- 3° het hoger beroep tegen beslissingen over burgerlijke rechtsvorderingen die tezelfdertijd en voor dezelfde rechters werden vervolgd als de strafvordering, voor zover dit hoger beroep niet gelijktijdig met het hoger beroep op strafgebied wordt behandeld.*

Het in het eerste lid 1°, 1° bis en 2° genoemde hoger beroep wordt in elk geval toegewezen aan de kamers met drie raadsheren in het hof, indien zulks wordt aangevraagd door de eiser in zijn hoofdakke van hoger beroep.

De zaak wordt eveneens toegewezen aan een kamer met drie raadsheren, voor zover de gedaagde in hoger beroep, op straffe van verval, zulks schriftelijk vraagt in de in artikel 1061 bedoelde verklaring.

Het in het eerste lid, 3°, genoemde hoger beroep wordt toegewezen aan een kamer met drie raadsheren in het hof indien dit werd gevraagd door de beklagde, de burgerrechtelijk aansprakelijke partij of de burgerlijke partij bij de verklaring van hoger beroep, of, op straffe van verval, binnen vijftien dagen na de betekening of kennisgeving ervan, door een verklaring op de griffie van de rechtbank die het vonnis heeft gewezen of van het hof dat de zaak behandelt in hoger beroep. Deze mogelijkheid wordt vermeld in de dagvaarding. De eerste voorzitter kan steeds ambtshalve dit beroep toewijzen aan een kamer met drie raadsheren.

§ 3. De andere zaken dan die welke bedoeld zijn in de §§ 1 en 2, worden toegewezen aan kamers met drie raadsheren in het hof.

§ 4. Wanneer er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met drie raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt, verwijst de eerste voorzitter al die zaken naar zulk een kamer. Te dien einde kan hij ook hun vroegere verdeling wijzigen.”

⁵ Wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, B.S. 22 oktober 2015. Deze wet staat ook bekend als de “Potpourri 1-wet”.

⁶ Artikel 91, al. 2 van de wet van 19 oktober 2015.

3.2. Na 2016

De wet van 19 oktober 2015 heeft het principe van de toewijzing van burgerlijke zaken aan een alleenzettelende rechter veralgemeend en beperkt de toewijzing aan een collegiale kamer tot een aantal uitzonderlijke gevallen.

Artikel 60 van de wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie⁷ heeft een bijkomende uitzondering ingevoerd in artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek: de zaken die vallen onder de bevoegdheid van het Marktenhof (behorende tot het hof van beroep te Brussel) moeten steeds worden behandeld door drie raadsheren.

Artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek ziet er voortaan uit als volgt:

§ 1. Tenzij het uitsluitend op burgerlijke vorderingen betrekking heeft of enkel nog op dergelijke vorderingen betrekking heeft, wordt het hoger beroep tegen beslissingen in strafzaken toegewezen aan een kamer met drie raadsheren, in voorkomend geval aan de kamer bedoeld in artikel 101, §1, derde lid.

§ 2. Het Marktenhof neemt steeds zitting met drie raadsheren.

§ 3. De andere zaken worden toegewezen aan kamers met één raadsheer in het hof. Wanneer de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding geven, kan de eerste voorzitter zaken geval per geval ambtshalve aan een kamer met drie raadsheren toewijzen.

§ 4. Wanneer er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met drie raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt, verwijst de eerste voorzitter al die zaken naar zulk een kamer. Te dien einde kan hij ook hun vroegere verdeling wijzigen.

3.3. Overgangsbepalingen

De Wet van 19 oktober 2015 voorziet in artikel 84 tevens volgende overgangsbepalingen:

“De artikelen 56 tot 60, 62 en 63 zijn toepasselijk op de op het ogenblik van de inwerkingtreding van die bepalingen hangende zaken, behalve wanneer:

1° in de zaak in dezelfde aanleg reeds een andere terechtzitting dan de inleidingszitting heeft plaatsgevonden met drie rechters of raadsheren;

2° de zaak op 1 september 2015 naar een kamer met drie rechters of raadsheren was verwezen op verzoek van één of meerdere partijen of;

3° de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of de eerste voorzitter van het hof van beroep, naargelang het geval, de verwijzing van de zaak of zaken naar een kamer met drie rechters of raadsheren bevestigt.”

⁷ B.S. 30 december 2016. Deze wet is in werking getreden op 9 januari 2017.

4. Toelichting bij de cijfergegevens in de bijlagen

Voor elk hof van beroep wordt in de bijlagen een aantal cijfergegevens opgenomen voor de periode 2014 tot 2017:

- gegevens over de toewijzing van burgerlijke zaken aan een kamer met één of met drie raadsheren (bijlage 1);
- algemene gegevens over de personeelsbezetting (bijlage 2);
- algemene gegevens over burgerlijke zaken: nieuwe zaken, afgehandelde zaken, hangende zaken en gemiddelde en mediane duur van de “output” (bijlage 3).

Bijlagen 1 en 2 zijn gebaseerd op gegevens die ons door de hoven van beroep in het kader van het bijzonder onderzoek zijn toegezonden. Bijzondere aandacht is besteed aan de poging om ervoor te zorgen dat de gegevens in bijlage 1 zo veel mogelijk betrekking hebben op vergelijkbare soorten zaken tussen de verschillende hoven van beroep, wat vaak een verfijning van de verstrekte ruwe aantallen vereiste. Het valt echter niet uit te sluiten dat deze gegevens nog een aantal onnauwkeurigheden bevatten, onder meer als gevolg van mogelijke fouten bij de codering van zaken, de beperktheid van de informaticatools waarover de hoven van beroep beschikken of de sterk uiteenlopende werkwijzen van de hoven van beroep.

Bijlage 1 heeft rechtstreeks betrekking op het voorwerp van het bijzonder onderzoek en bevat gegevens over de toewijzing aan een kamer met een of drie raadsheren.

De eerste rij van de tabellen geeft het totaal aantal burgerlijke zaken weer dat, per jaar van inschrijving van de zaak, is “toegewezen” (wat een andere notie is dan “behandeld”⁸ of “uitgesproken”) aan een kamer van het hof, hetzij een kamer met een raadsheer hetzij een kamer met drie raadsheren.

De term “burgerlijke zaken” wordt hier gebruikt in dezelfde betekenis als de betekenis die wordt gebruikt in de “jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken – hoven van beroep – burgerlijke griffies”, d.w.z. het verslag dat jaarlijks wordt gepubliceerd door de steundienst van het College van hoven en rechtbanken. Het betreft de zaken die worden behandeld door de burgerlijke kamers, jeugdkamers-, familiekamers en de kamers voor minnelijke schikking (of zaken voor de vakantiekamer), inclusief fiscale en handelszaken. Ook verzoeken om rechtsbijstand (zowel burgerlijke zaken in brede zin als strafzaken⁹) vallen onder deze zaken. Deze laatste zaken zijn bijzonder omdat ze doorgaans veel minder werk van de magistraten vergen. Daarom is er in de tabellen een specifieke rij voorzien die aangeeft hoe zij zich verhouden tot het totale aantal toegewezen zaken.

Zijn niet beschouwd als toegewezen zaken en zijn, waar nodig, uit de aanvankelijk meegeedeelde ruwe aantallen verwijderd:

- zaken ingeschreven op de voorlopige (inschrijvings)rol¹⁰;
- zaken ingeschreven op de algemene rol;
- zaken die nog niet zijn ingeleid.

In de andere tabelrijen wordt bij deze zaken en steeds per jaar van inschrijving van de zaak een onderscheid gemaakt tussen de zaken die aan een raadsheer werden toegewezen en de zaken die aan drie raadsheren werden toegewezen. In voorkomend geval wordt de reden van de toewijzing aan drie raadsheren vermeld.

In geval van een nieuwe toewijzing van de zaak (bijvoorbeeld bij de vaststelling) na een eerste toewijzing, werd alleen met de laatste toewijzing rekening gehouden in de cijfers.

⁸ Toegewezen zaken die later ambtshalve zijn weggelaten, worden meegeteld in het aantal toegewezen zaken.

⁹ Voor het hof van beroep te Gent kon echter een onderscheid worden gemaakt tussen verzoeken om rechtsbijstand in burgerlijke zaken in brede zin en verzoeken in verband met strafrechtelijke zaken. In dit geval zijn alleen burgerlijke zaken in de cijfers van bijlage 1 opgenomen.

¹⁰ De “voorlopige (inschrijvings)rol” is de rol waarop nieuwe zaken worden ingeschreven in afwachting dat de rolrechten worden betaald (of een vrijstelling ervan wordt toegekend). Zaken op deze rol zijn nog niet “aanhangig” gemaakt en bij de statistische verwerking wordt er bijgevolg geen rekening mee gehouden. Zie de “Jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken - hoven van beroep - burgerlijke zaken”, gepubliceerd door het College van de hoven en rechtbanken op volgend adres (meest recente versie van 2016, pg. 44 e.v.):

<https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechterlijke-orde/beheer-en-ondersteuning/college-van-hoven-en-rechtbanken/statistiek/2016>

Bijlage 2 bevat ingezamelde algemene gegevens over het personeelsbestand voor het gehele hof van beroep in kwestie (dus met inbegrip van de strafkamers).

Bijlage 3 bevat eveneens algemene gegevens:

- het aantal nieuwe burgerlijke zaken dat in de loop van het betrokken kalenderjaar werd ingeschreven;
- het aantal burgerlijke zaken waarin in het betrokken kalenderjaar een eindbeslissing is genomen (“output”);
- het aantal burgerlijke zaken dat op 1 januari en 31 december van het betrokken kalenderjaar hangende was;
- de gemiddelde duur en de mediane duur¹¹ van de “output” in burgerlijke zaken, met dien verstande dat de “duur van de output” wordt gedefinieerd als het aantal dagen tussen de inschrijving van de (nieuwe) zaak op een van de rollen en de terechtzitting waarop het eindarrest (output) werd uitgesproken; de zaken die in aanmerking worden genomen om deze gegevens voor een kalenderjaar vast te stellen, zijn alleen de zaken die in de loop van het betrokken kalenderjaar aan de hand van een einduitspraak werden afgehandeld.

Deze gegevens zijn afkomstig uit de “Jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken - hoven van beroep - burgerlijke zaken”, die door steundienst van het College van de hoven en rechtbanken zijn gepubliceerd¹². De hoven konden hierover hun opmerkingen meedelen. Deze opmerkingen worden in de voetnoten vermeld. Bij elk van de hoven van beroep werd bijkomend nog één soort gegevens verzameld, om een beter inzicht te krijgen in de evolutie van de “output” in de tijd: het aantal ambtshalve weglatingen per kalenderjaar.

Het is niet mogelijk om op basis van de algemene gegevens in de bijlagen 2 of 3 enige conclusie te trekken over de eventuele gevolgen van de hervorming van de regels voor de toewijzing van zaken. Zeggen dat dit wel kan, zou een overhaaste en niet rationele conclusie zijn.

---

¹¹ De “mediane duur” is de middelste duurtijd van alle zaken, m.a.w. de ene helft van de zaken duurt korter dan de mediaan, de andere helft langer.

¹² <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechterlijke-orde/beheer-en-ondersteuning/college-van-hoven-en-rechtbanken/statistiek/2014>; <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/statistiek-2015>; <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechterlijke-orde/beheer-en-ondersteuning/college-van-hoven-en-rechtbanken/statistiek/2016>.

5. Beperkte betrouwbaarheid van de cijfergegevens

De betrouwbaarheid van sommige statistische gegevens is een oud zeer.

In het verslag van een ander bijzonder onderzoek dat vroeger bij de hoven van beroep werd uitgevoerd¹³, werd hier al uitgebreid aandacht aan besteed. Met name het ontbreken van een performant systeem dat een centrale registratie en opvolging van de personeelsgegevens mogelijk maakt, is problematisch.

Ook verschillende eerste voorzitters wijzen zelf op de relatieve betrouwbaarheid van sommige cijfergegevens die tijdens het onderzoek zijn overgemaakt.

De bron van de cijfers is het informaticasysteem voor de hoven van beroep in burgerlijke zaken ("HBCA"), dat gebruikt wordt door de burgerlijke griffiers van de hoven van beroep. De steundienst van het College van hoven en rechtbanken ontvangt maandelijks een extractie van bepaalde brute gegevens uit de databanken van de hoven van beroep.

HBCA is een dynamisch gegeven: bij elke invoering van nieuwe gegevens (die bijvoorbeeld de toestand van de procedure wijzigt) zal een nieuwe extractie dus andere gegevens opleveren tegenover een vorige extractie. Het betekent ook dat naderhand niet meer kan worden nagegaan welke de precieze toestand van de databank was op een moment in het verleden. De hoven kunnen dus bijvoorbeeld in 2018 niet meer bepalen welke zaken er precies hangende waren op 1 januari 2016.

Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat het informaticasysteem niet toelaat een aantal vragen te beantwoorden.

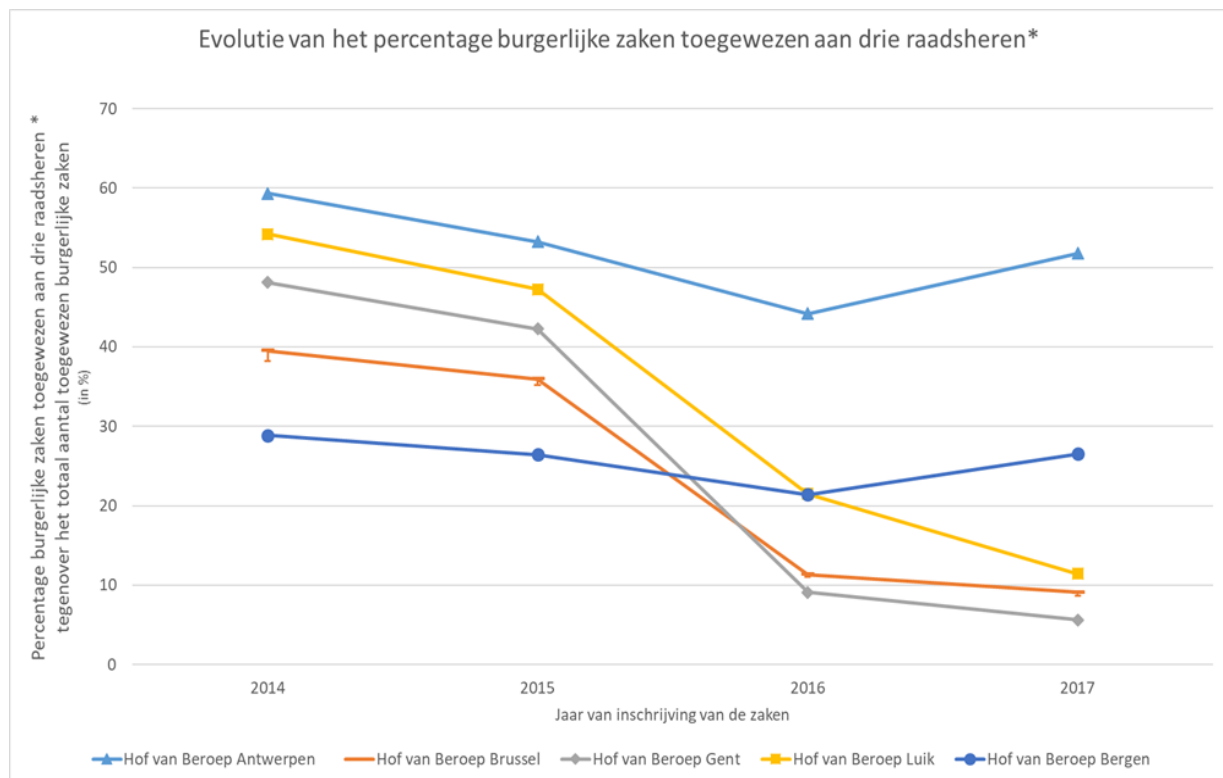
---

¹³Bijzonder onderzoek bij de hoven van beroep naar de evolutie in de periode 2008 -2013 van de effectieve personeelsbezetting, de afwezigheden wegens medische redenen, de input (het aantal nieuwe zaken), de output (het aantal eindbeslissingen), de verhouding output/input, de hangende zaken, de rotatietijd van de hangende zaken, de verhouding tussen de wijziging van de output t.o.v. de wijziging van de productiecapaciteit en de vertegenwoordigingsgraad van de financiële dossiers in verhouding tot het totale aantal hangende zaken.", 22 juni 2016. Zie website voor het volledige verslag: <http://www.hrj.be/nl/content/bijzonder-onderzoek-hoven-van-beroep>.

6. Resultaten van het onderzoek

6.1. Analyse van de cijfergegevens over de toewijzing van burgerlijke zaken aan één of drie raadsheren

De verzamelde cijfergegevens laten een algemene daling zien van het percentage burgerlijke zaken dat is toegewezen aan een kamer met drie raadsheren, sinds de inwerkingtreding van de nieuwe toewijzingsregels.

[* met uitzondering van de zaken toegewezen aan het Marktenhof of aan drie raadsheren op grond van artikel 109bis, § 4, van het Gerechtelijk Wetboek]

Tegelijk is er een stijging te zien van het percentage burgerlijke zaken dat is toegewezen aan een alleenzettelende raadsheer.

Deze evolutie is het meest frappant wanneer men kijkt naar de cijfergegevens die zijn verkregen bij de hoven van beroep van Gent, Luik en Brussel.¹⁴

De tendens is minder uitgesproken in de hoven van beroep van Antwerpen en Bergen.

Voor die laatste moet worden opgemerkt dat het hof al voor de hervorming vooruitstrevend wilde zijn in het toewijzen van burgerlijke zaken aan alleenzettelende raadsheren. Het percentage burgerlijke zaken dat wordt toegewezen aan drie raadsheren was al relatief laag en is dat nu nog steeds.

Voor Antwerpen is de meest waarschijnlijke verklaring dat men er vindt dat veel zaken die voor het hof worden gebracht complex zijn en onder de uitzonderingen vallen die in de nieuwe regels zijn voorzien.

¹⁴ Bij deze laatste dient er echter op te worden gewezen dat, zoals hierna wordt toegelicht, de toewijzing aan één of drie raadsheren nog kan worden gewijzigd op het moment van de vaststelling van de zaken.

Het is niet aan de HRJ om zich uit te spreken over de wijze waarop artikel 109*bis*, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek door de eerste voorzitters wordt geïnterpreteerd. Hoewel het vage karakter van de noties in deze paragraaf aanleiding kan geven tot uiteenlopende interpretaties moet er toch op worden gewezen dat deze verschillen een risico inhouden op een ongelijke behandeling tussen burgers die beroep doen op Justitie.

6.2. Welke initiatieven namen de hoven van beroep om de nieuwe wetgeving toe te passen?

Om de nieuwe wetgeving te implementeren hebben de meeste hoven hun bijzondere reglementen of dienstregelingen aangepast, waarbij het principe van de alleenzetelende raadsheer werd ingevoerd (Antwerpen, Gent, Brussel, Luik).

Het hof van beroep te Gent introduceerde de regel dat vanaf 1 januari 2016 alle zaken worden toegewezen aan een kamer met één raadsheer, behalve indien de eerste voorzitter anders beslist. Voor elke kamer wordt de zaak sinds deze datum bij een alleenzetelende raadsheer aanhangig gemaakt.

De volgende specifieke overgangsmaatregelen werden eveneens voorzien op een vergadering van het beheerscomité van het hof van beroep te Gent op 18 november 2015:

- alle zaken die voor 1 januari 2016 reeds zijn vastgesteld voor een collegiale kamer worden verder door een collegiale kamer behandeld;
- voor de zaken die zijn ingeleid tussen 1 september en 31 december 2015 zal de eerste voorzitter echter bevestigen dat alle zaken die naar een collegiale kamer verzonden zijn ook door een collegiale kamer zullen worden behandeld.

Deze beslissing is beschreven in het verslag van deze vergadering. Bovendien heeft de eerste voorzitter in een beschikking van 31 december 2015 de verwijzing bevestigd van de burgerlijke zaken ingeleid vanaf 1 september tot en met 31 december 2015 die op verzoek van één of meerdere partijen werden verwezen naar een kamer met drie raadsheren. Ten slotte werd in de dienstregeling 2016-2017 van 27 juni 2016, opgenomen dat de burgerlijke zaken voortaan worden ingeleid voor een alleenzetelende raadsheer.

Bij het hof van beroep te Antwerpen worden alle zaken sinds 1 januari 2016 ingeleid voor de bevoegde kamer die, uitsluitend voor de inleidingen, zitting houdt als enkelvoudige kamer.

De voorzitter van de kamer kan per individuele zaak, wanneer na een prima facie onderzoek al dan niet op grond van de uitleg verschaft door de partijen of hun raadslieden ter gelegenheid van de inleidingszitting blijkt dat de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding geven, ambtshalve oordelen dat deze zaak aan een meervoudige kamer dient te worden toegewezen. De overige zaken worden toegewezen aan een enkelvoudige kamer (de overeenstemmende bis-kamer). De voorzitter van de inleidingskamer zal onmiddellijk de conclusietermijnen en rechtsdag kunnen bepalen, zowel voor de zaken toegewezen aan de collegiale kamer als voor de zaken toegewezen aan de enkelvoudige kamer. Deze werkwijze is opgenomen in het bijzonder reglement, dat in werking trad op 1 januari 2016 (beschikking van de eerste voorzitter van 6 januari 2016).

Er werden enkele kamers met een alleenzetelende raadsheer gecreëerd en enkele collegiale kamers afgeschaft.

Bij het hof van beroep te Brussel werd de dienstregeling gewijzigd zodat vanaf 1 januari 2016 de zaken voor de burgerlijke kamers worden ingeleid in deze kamers enkelvoudig samengesteld¹⁵. Bij beschikking van de eerste voorzitter van 24 december 2015, houdende wijziging van de dienst van het hof van beroep te Brussel voor het gerechtelijk jaar 2015-2016, wordt eveneens een raadsheer (kamervoorzitter of dienstdoende kamervoorzitter) aangewezen die de eerste voorzitter vervangt om de zaken die onder de bevoegdheid van de betrokken kamer vallen, toe te wijzen aan deze kamer die met drie raadsheren zitting houdt.

Voor sommige kamers is het aantal collegiale zittingen verminderd en het aantal enkelvoudige zittingen verhoogd. De eerste voorzitter verklaart dat het aantal collegiale zittingen, door de grote gerechtelijke achterstand van het hof, groot blijft, omdat zaken waarvoor partijen vóór de inwerkingtreding van de wet om de toewijzing aan een collegiale kamer hebben verzocht, verder moeten kunnen worden behandeld, maar dat, zodra het aantal van dit soort zaken voldoende is teruggebracht, een nieuwe organisatie van zittingen kan worden opgezet.

Bij het hof van beroep van Luik heeft de wet van 19 oktober 2015 een echte “culturele revolutie” teweeggebracht, aangezien de collegialiteit in het verleden bevoorrecht werd. Toch werden de aangekondigde veranderingen omarmd en intensief voorbereid. Het parlementaire proces werd op de voet gevolgd en bij de publicatie van de wet in het Belgisch Staatsblad werden alle mogelijkheden benut en was de hele organisatie van de burgerlijke sectie klaar om de nieuwe regels toe te passen. De zittingstijden werden volledig omgevormd in een nieuwe structuur die officieel werd gegoten in een beschikking van de eerste voorzitter op 27 december 2015. Dezelfde beschikking bevatte ook de keuze om in principe¹⁶ de burgerlijke vaststellingen van vóór 1 januari 2016¹⁷ te handhaven, in overeenstemming met de optie die werd aangenomen op een vergadering van de burgerlijke sectie van het hof op 21 oktober 2015. De beschikking van de eerste voorzitter van 27 december 2015 creëert vijf sectoren binnen de burgerlijke sectie: de “sector tweetalig”, de “sector commercieel”, de “sector fiscaal”, de “sector familie-/jeugd” en de “sector burgerlijk” sensu stricto, waarbij deze laatste op zijn beurt wordt onderverdeeld in drie subsectoren naargelang de materie. Binnen elke subsector of sector is een magistraat verantwoordelijk voor de inleidingen en de planning. Alle zaken worden dus ingeleid in een zitting van een alleenzettelende raadsheer, die zelf de zaak toewijst aan een zitting met één of drie raadsheren.

De invoering van dit systeem was ook een gelegenheid om bepaalde gevolgen van de hervorming vast te stellen en erover na te denken¹⁸:

- de werklust: er is een nieuwe norm voor de werklust vastgelegd; deze wordt voortdurend geëvalueerd, waarbij met name is gebleken dat de aanvankelijk vastgestelde norm in de praktijk niet gemakkelijk houdbaar is;
- het risico dat de eenheid van de rechtspraak verloren gaat: het leek belangrijk om de uitwisseling te vergemakkelijken en te bevorderen tussen magistraten die met dezelfde materies te maken hebben, om de eenheid van de rechtspraak te behouden;
- de vervangingen: de vervanging van alleenzettelende magistraten in zeer gespecialiseerde zaken stelt problemen; om dit te verhelpen, is gekozen voor een systeem waarbij zaken, afhankelijk van de spoedeisendheid, worden uitgesteld op relatief korte termijn;

¹⁵ Vóór 1 januari 2016 werden alle zaken ingeleid bij een kamer met drie raadsheren (en eventueel nadien doorverwezen naar een enkelvoudige kamer).

¹⁶ Op dit beginsel is geen uitzondering gemaakt.

¹⁷ Bepaalde inleidingen die oorspronkelijk voor eind 2015 waren gepland, zijn wel uitgesteld, zodat de toewijzing in het kader van de nieuwe regeling kan plaatsvinden.

¹⁸ Een aantal van deze gevolgen is tijdens de besprekingen ook door andere eerste voorzitters genoemd.

- de opleiding van nieuwkomers: destijds mocht de nieuwkomer het eerste jaar van zijn benoeming niet alleen zitting houden (artikel 210 van het Gerechtelijk Wetboek verbood dit). De vermindering van collegiale zittingen, als gevolg van de hervorming van de regels voor de toewijzing van zaken, vormde dan ook een probleem. Dit is niet alleen zo voor de organisatie van de rechtbank en de toebedeling van de nieuwkomer, maar ook voor het efficiënt inschakelen van deze laatste. Deze moest immers eerst in een materie zitting houden die niet noodzakelijk zijn specialisatie was, alvorens na een jaar te worden overgeplaatst en zich opnieuw in te werken in een andere materie¹⁹. Artikel 242 van de wet van 6 juli 2017²⁰, in werking getreden op 3 augustus 2017, heeft artikel 210 van het Gerechtelijk Wetboek gewijzigd en voorziet in een afwijkingsprocedure (waarbij wordt afgeweken van het principe van de “opleiding” van de nieuwkomer in een collegiale kamer). Die procedure is echter tamelijk omslachtig en geeft de nieuwkomer weinig gelegenheid om de bestaande rechtspraak van het hof mee te nemen in de beoordeling van de zaken die hij behandelt en om zich de bestaande werkprocessen (die ook kwaliteit garanderen) eigen te maken;
- het psychosociale aspect: de hervorming heeft geleid tot een risico op isolement van de alleenstaande magistraat (de raadsheren hebben geen kantoor in het gerechtsgebouw, ze komen niet dagelijks bijeen), wat momenteel nog steeds een aandachtspunt is. Het is een brutale breuk met de werkwijze en de op collegialiteit gebaseerde werkcultuur, die vooral aanwezig waren bij het hof van beroep van Luik²¹;
- het kwaliteitsverlies: de hervorming heeft geleid tot een kwaliteitsverlies, wat verband kan houden met:
  - o het gebrek aan opleiding voor nieuwkomers;
  - o het dossier dat niet langer wordt gelezen door verscheidene magistraten;
  - o de beraadslaging die niet langer plaatsvindt tussen verscheidene magistraten;
  - o de herlezing van het arrest die niet langer gebeurt door verscheidene magistraten;
  - o het feit dat de drie voorgaande punten het risico op fouten (onjuiste rechtsopvattingen, feitelijke vergissingen, gebrek aan samenhang (fouten in het beschikkend gedeelte enz.)) fors beperkten;
  - o de moeilijkheid om de eenheid van rechtspraak te handhaven tussen de enkelvoudige kamers.

Om rekening te houden met sommige van deze problemen werd besloten dat bijna alle magistraten van een sector of subsector zowel collegiaal als alleen zetelen. Daarmee werd de filosofie overgenomen die al door het hof van beroep te Bergen werd toegepast. Het doel hiervan is uitwisselingen tussen raadsheren mogelijk te maken en principebeslissingen met drie raadsheren te nemen. Uitzondering hierop vormt de “sector familie/jeugd”, waar het beginsel van de alleenzettelende raadsheer al enkele jaren op grote schaal werd toegepast. Binnen deze sector zijn regelmatig vergaderingen georganiseerd.

Het hof van beroep van Luik had in de jaren voor de inwerkingtreding van de nieuwe regeling het aandeel van zaken die worden behandeld door een alleenzettelende raadsheer al opgetrokken om twee redenen. Ten eerste omdat er een tekort was aan personeel tegenover een stijging van het aantal

¹⁹ Zo moesten magistraten in burgerlijke zaken een jaar bij de strafrechtelijke sector zitting houden alvorens terug te keren naar hun specialisaties. In sommige gevallen was het nodig te anticiperen en meer collegiale zittingen te organiseren om meteen een specialist te integreren in een sector waar de opdracht essentieel was.

²⁰ Wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijke recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie, B.S. 24 juli 2017. Deze wet staat ook bekend als de “Potpourri 5-wet”.

²¹ De eerste voorzitter merkt op dat het niet gemakkelijk is om alleen te beslissen, vooral niet in hoger beroep, en dat er ook sprake is van een verlies aan “convivialité” en van moeilijkheden om een bevredigende en intellectueel lonende manier van werken op te geven, die in grote mate aan de basis lag van hun kandidatuur bij het hof van beroep en waarvan de magistraten die zetelen in strafzaken geen afstand moesten doen.

burgerlijke zaken en het ook noodzakelijk was om magistraten naar de correctionele sectie over te hevelen om er de achterstand in te halen. Ten tweede omdat de wil er was om het hof meer in lijn te brengen met de andere hoven op het vlak van het percentage zaken dat wordt behandeld door een alleenzettelende raadsheer. In het hof van beroep van Luik lag het percentage immers merkkelijk lager wegens onder meer de cultuur bij de advocaten van het rechtsgebied om quasi systematisch te vragen dat de zaken voor een collegiale kamer worden gebracht.

Het hof van beroep van Luik is van oordeel dat het de wet en de wil van de wetgever op een doordachte en pragmatische manier heeft nageleefd. Dat leverde niet alleen een echte organisatorische en culturele revolutie op binnen de burgerlijke sector, maar leidde ook tot een onevenwicht tussen de strafrechtelijke en de burgerlijke secties van het hof. Het hof meent dat in de nieuwe wet een keuze is gemaakt die, door zijn radicaliteit, problemen oplevert voor de kwaliteit van het gerechtelijk werk en voor de eenheid van de rechtspraak. Ook acht het een grotere harmonisatie van de werkprocessen van de hoven van beroep wenselijk.

Bij het hof van beroep in Bergen verklaart de eerste voorzitter dat het hof al voor de goedkeuring van de nieuwe wet vooruitstrevend wilde zijn bij het vaststellen van dossiers voor een enkelvoudige kamer. De nieuwe wet²² bracht dus niet veel verandering, maar bevestigde eerder een bestaande praktijk. Het hof is onderverdeeld in drie secties: “burgerlijk” (burgerlijke zaken met inbegrip van handelszaken en fiscale zaken, met uitzondering van familie- en jeugdzaken), “correctieel” en “familie-jeugd”. De eerste voorzitter houdt wekelijks een inleidende zitting, waarbij alle burgerlijke zaken (met uitzondering van familie- en jeugdzaken) worden toegewezen aan een kamer met een of drie raadsheren. De huidige eerste voorzitter zegt dat hij erover waakt dat zijn toewijzingsbeslissingen objectief zijn. Familie- en jeugdzaken worden ook wekelijks aan een kamer toegewezen, zij het door de verantwoordelijke van de sectie “familie-jeugd” tijdens een aparte inleidingszitting die deze laatste voorziet.

6.3. Wanneer gebeurt de toewijzing?

Wettelijke regeling

Het nieuwe artikel 109*bis* van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt niet wanneer de toewijzing precies moet gebeuren.

Vaststellingen/Praktijken

In alle hoven worden de zaken aan een kamer toegewezen tijdens de inleiding van de zaak.

Deze inleiding gebeurt wel op verschillende wijzen.

In het hof van beroep van Bergen zijn er twee inleidingskamers. De ene is een centrale inleidingskamer, die de inleiding doet van alle nieuwe burgerlijke zaken (in ruime zin), behalve de familie-jeugdzaken. De andere is een aparte inleidingskamer voor de familie- en jeugdzaken.

In het hof van beroep van Luik is er een inleidingskamer per burgerlijke (sub)sector, namelijk de sectoren “tweetalig”, “commercieel”, “fiscaal”, “familiaal” en “burgerlijk sensu stricto”. Deze laatste

²² Op 30 maart 2017 schreef de toenmalige eerste voorzitter in haar “verslag over het beheer van het hof van beroep van Bergen van 2012 tot 2017” (dus over een langere periode): “overeenkomstig de wensen van de magistraten van het hof werd een relatief groot aantal kamers met drie raadsheren behouden (in het bijzonder in burgerlijke zaken, met inbegrip van het familierecht, en in burgerlijke belangen) en werden per maand vier zittingen van minnelijke schikking in familiezaken georganiseerd”.

sector is onderverdeeld in drie subsectoren, in functie van de materie, met elk een eigen inleidingskamer.

In de drie andere hoven van beroep (Brussel, Antwerpen en Gent) worden de zaken meteen ingeleid voor de bevoegde burgerlijke kamer (naargelang de materie van de zaak).

In Gent, Antwerpen, Bergen en Luik worden de zaken tijdens de inleidingszitting niet alleen toegewezen aan een kamer (of de voornoemde kamer met drie raadsheren of een alleenzettelende raadsheer) maar worden meteen ook conclusietermijnen vastgesteld en een rechtsdag bepaald.

In het hof van beroep van Brussel verloopt dit echter anders. De zaken worden er tijdens de inleiding niet meteen vastgesteld maar komen eerst op een wachtlijst van een kamer terecht. De kamers, die allen zitting hebben met één raadsheer of met drie raadsheren, hebben twee wachtlijsten, namelijk een wachtlijst voor één raadsheer en een wachtlijst voor drie raadsheren. Later, op het moment van de vaststelling van de zaak voor behandeling (in de regel een drietal maanden voor de mogelijke datum van de pleitzitting), wordt de toewijzing van de zaak aan een of drie raadsheren wanneer de indiening van de zaak opnieuw wordt onderzocht, geverifieerd: de zaak kan worden verwezen naar de genoemde kamer²³ met één raadsheer of naar de genoemde kamer met drie raadsheren. Op dat moment wordt het principe toegepast van de alleenzettelende raadsheer en de wettelijke uitzonderingen. In de praktijk kan er dus pas op het moment van de vaststelling zekerheid zijn of de zaak door één of door drie raadsheren zal worden behandeld. Met andere woorden is de toewijzing pas definitief op het ogenblik van de vaststelling. Bij de interpretatie van de cijfers voor dit hof in bijlage 1 dient hiermee rekening te worden gehouden: de cijfers zijn vastgesteld op basis van de toewijzing op het moment van de extractie van de gegevens uit de HBCA-gegevensbank, namelijk eind februari 2018. Maar, deze voorlopige toewijzing aan een alleenzettelende raadsheer of drie raadsheren kan nog worden gewijzigd bij de vaststelling van de zaak. De percentages van de toewijzingen in bijlage 1 zijn dus niet echt veelzeggend.

Uitzondering hierop zijn de zaken die behoren tot de bevoegdheid van het Marktenhof. Deze worden bij de inleiding voor deze kamer meteen vastgesteld (de inleiding gebeurt door één magistraat, de behandeling door drie magistraten).

In Gent en Antwerpen ten slotte kan de oorspronkelijke toewijzing naderhand nog uitzonderlijk worden gewijzigd door de eerste voorzitter. Dit gebeurt ambtshalve of op voorstel van de kamer aan wie de zaak initieel werd toegewezen. Van deze mogelijkheid wordt gebruik gemaakt wanneer bijvoorbeeld uit de conclusies blijkt dat de zaak complexer is dan verwacht.

---

²³ Er vindt in beginsel geen herverdeling tussen de verschillende kamers plaats, behalve bij een andere materie in relatie tot de eerstgenoemde materiecode.

6.4. Wie doet de toewijzing?

Wettelijke regeling

De derde paragraaf van het nieuwe artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat “de andere zaken” (lees andere dan strafzaken of zaken voor het Marktenhof) worden toegewezen aan kamers met één raadsheer in het hof. Wanneer de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding geven, kan de eerste voorzitter zaken geval per geval ambtshalve aan een kamer met drie raadsheren toewijzen.

De toewijzing van een burgerlijke zaak moet dus systematisch gebeuren aan een kamer met één raadsheer, tenzij de eerste voorzitter om een van bovenvermelde redenen beslist de zaak aan kamer met drie raadsheren toe te wijzen (of, zoals paragraaf 4 van artikel 109bis bepaalt, wanneer er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met drie raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt).

Vaststellingen/ Praktijk

Zoals hiervoor al uiteengezet gebeurt in de praktijk de toewijzing aan een collegiale kamer in de meeste hoven niet door de eerste voorzitter zelf (Antwerpen, Brussel, Luik en Bergen gedeeltelijk).

De toewijzing gebeurt in de regel door de magistraat van het hof die hiervoor door de eerste voorzitter werd aangewezen. Het gaat met name om:

- de verantwoordelijke voor een sectie (voor zaken die behoren tot de sectie “familie-jeugd” in Bergen)
- de verantwoordelijke voor een burgerlijke (sub)sector (Luik);
- de voorzitter (of dienstdoende voorzitter) van de bevoegde kamer waar de zaak wordt ingeleid (Brussel²⁴ en Antwerpen)

De aanwijzing van een vervanger wordt door een aantal eerste voorzitters van de hoven (Luik en Brussel) verantwoord doordat zij onmogelijk fysiek aanwezig kunnen zijn bij alle inleidingszittingen. Laat staan dat zij alle inkomende burgerlijke zaken (jaarlijks duizenden) persoonlijk kunnen onderzoeken en vervolgens toewijzen aan een kamer. De eerste voorzitter van het hof van beroep van Brussel licht bovendien toe dat de magistraten die gemachtigd zijn hem te vervangen (voorzitters van een kamer of dienstdoende voorzitters van een kamer) een perfecte kennis hebben van de te behandelen juridische materie. Zij zijn dus het meest geschikt om te oordelen welke zaken moeten worden toevertrouwd aan drie magistraten.

In deze hoven wordt toepassing gemaakt van artikel 319 van het Gerechtelijk Wetboek, waarbij de eerste voorzitter in geval van verhindering zijn vervanging kan organiseren. De eerste voorzitter van het hof van beroep van Brussel heeft ons ook het koninklijk besluit van 17 januari 2001 overgemaakt dat het bijzonder reglement van het hof vastlegt en waarvan de eerste zin van artikel 7 luidt: “De eerste voorzitter of het lid van het hof dat hij aanduidt, verdeelt de burgerlijke, commerciële en fiscale zaken”.

---

²⁴ De eerste voorzitter van het hof van beroep van Brussel preciseert dat in geval van twijfel bij de voorzitter, de eerste voorzitter zelf de zaak toewijst.

In Luik bevat de dienstregeling van het hof elk jaar een algemene bepaling in verband met vervangingen.²⁵ Bovendien bevatten de beschikkingen van de magistraten die de zaken toewijzen aan een kamer de formule “Aangezien de eerste voorzitter en de oudere magistraten zijn verhinderd”.

In Brussel wordt expliciet voor elke betrokken kamer de raadsheer (kamervoorzitter of dienstdoende kamervoorzitter) aangewezen die de eerste voorzitter vervangt om de zaken die onder de bevoegdheid van de betrokken kamer vallen, toe te wijzen aan deze kamer die met drie raadsheren zitting houdt. Dit gebeurde in de beschikking van de eerste voorzitter van 24 december 2015, houdende wijziging van de dienst van het hof van beroep te Brussel voor het gerechtelijk jaar 2015-2016, en in de beschikkingen die de dienst regelen voor de latere gerechtelijke jaren.

In Antwerpen zit deze vorm van “delegatie” besloten in het bijzonder reglement, dat bepaalt dat de voorzitter van de kamer waar de zaak wordt ingeleid ambtshalve kan oordelen dat deze zaak aan een meervoudige kamer moet worden toegewezen.

In Gent en Bergen gebeuren de toewijzingen dan weer geheel of gedeeltelijk door de eerste voorzitter zelf.

Artikel 7, alinea 1 van het bijzonder reglement van het hof van beroep van Bergen, in werking sinds 1 februari 2015, bepaalt wat volgt:

« De eerste voorzitter, of de magistraat die hij aanduidt, verdeelt de burgerlijke, fiscale en familiezaken. Op voorstel van de procureur-generaal verdeelt hij ook de strafzaken. ». (vertaling uit het Frans)

In de praktijk doet de eerste voorzitter de toewijzing van de meeste zaken. Hij zit immers de centrale inleidingskamer voor, waar alle algemene burgerlijke zaken worden ingeleid, en wijst deze zelf toe aan een kamer. De familie-jeugdzaken daarentegen worden ingeleid bij en toegewezen door de verantwoordelijke van de sectie familie-jeugd.

In Gent gebeuren alle toewijzingen aan een collegiale kamer door de eerste voorzitter zelf, op advies en, in de regel, op vraag van de voorzitter van de bevoegde kamer waar de zaak is ingeleid en die alleen zetelt. De toewijzing door de eerste voorzitter verloopt via een formulier waarin de kamervoorzitter op gemotiveerde wijze de redenen uiteenzet die een toewijzing aan een collegiale kamer verantwoordt (bv. samenhang met een andere zaak, complexiteit van de zaak,...). De eerste voorzitter gaat meestal in op wat de kamervoorzitter hem adviseert. Soms vraagt hij de kamervoorzitter meer informatie of vraagt hij het dossier op om zelf na te kijken of de vraag is gerechtvaardigd. Deze werkwijze is in een interne richtlijn van 23 december 2015 beschreven.

De toewijzingen aan een collegiale kamer gebeuren dus bij beschikking²⁶ van de eerste voorzitter. Om dit praktisch werkbaar te maken, werd voorzien in een voorgedrukte sticker die wordt gekleefd op de procedurekaft van het dossier en waarop staat geschreven:

“Gelet op de complexiteit en het belang van de zaak, de noodzaak van uniformiteit en ..... (extra reden in te vullen) wordt de zaak toebedeeld aan de ... kamer, collegiaal zetelend.
De Eerste Voorzitter,
(naam van de eerste voorzitter).”

²⁵« In functie van de noden van de dienst, de omstandigheden en beschikbaarheden van het moment kan een magistraat die gewettigd verhinderd is, worden vervangen door elke andere magistraat van het hof, en vooral door de eventuele uitwisseling van magistraten van twee kamers of door een intern vervangingsstelsel. ». (vertaling uit het Frans)

²⁶ Deze beschikkingen worden echter niet in de statistieken opgenomen als officiële “beschikkingen”.

Voorts volgt de eerste voorzitter van het hof van beroep van Gent ook de statistieken van de toewijzingen op per kamer. Hieruit bleek dat de verhouding tussen de toewijzing aan een kamer met één of met drie raadsheren aangaf dat de grote meerderheid van de burgerlijke zaken voortaan werden toegewezen aan een kamer met één raadsheer. Behalve bij twee kamers die beduidend meer vroegen om zaken naar een collegiale kamer te sturen. De kamervoorzitters van deze kamers werden daarop gevraagd om uitleg hierover te verschaffen. Uit hun uitleg bleek dat deze verschillen vooral gerelateerd waren aan de materie die deze kamers behandelen (familiaal vermogensrecht enerzijds en bouwrecht met openbare aanbestedingen en stedenbouwkundige betwistingen anderzijds) en dat de vragen voor toewijzingen aan een collegiale kamer gerechtvaardigd waren.

Alle kamervoorzitters weten overigens precies in hoeveel zaken zij de toewijzing aan een kamer met drie raadsheren hebben gevraagd.

6.5. Hoe gebeurt de toewijzing (op welke basis en volgens welke criteria)?

Wettelijke regeling

Volgens het nieuwe art. 109bis van het Gerechtelijk Wetboek is de algemene regel dat alle zaken worden toegewezen aan kamers met één raadsheer. Er zijn echter uitzonderingen:

- het hoger beroep tegen beslissingen in strafzaken wordt toegewezen aan een kamer met drie raadsheren, tenzij het uitsluitend op burgerlijke vorderingen betrekking heeft of enkel nog op dergelijke vorderingen betrekking heeft;
- het Marktenhof neemt steeds zitting met drie raadsheren;
- wanneer de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding geven, kan de eerste voorzitter zaken geval per geval ambtshalve aan een kamer met drie raadsheren toewijzen;
- wanneer er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met drie raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt, verwijst de eerste voorzitter al die zaken naar een collegiale kamer. Om dit te doen kan hij ook hun vroegere verdeling wijzigen.

De eerste, tweede en vierde uitzonderingen zijn gemakkelijk vast te stellen. Deze zaken moeten zonder discussie worden toegewezen aan een kamer met drie raadsheren.

De derde uitzondering daarentegen vereist een vorm van appreciatie die geval per geval moet gebeuren. De vraag rijst dan hoe de eerste voorzitter (of de magistraat die hij daartoe heeft aangewezen) deze appreciatie in concreto toepast. Is intern, in het algemeen, bepaald wat moet worden verstaan onder « complexiteit van de zaak », « belang van de zaak » en « bijzondere, objectieve omstandigheden »? Zijn er criteria vastgelegd om tot een zekere vorm van objectivering te komen? Is het uitwerken van dergelijke definities of criteria wel mogelijk of toegestaan door de wetgeving? Of noodzakelijk, vermits de wetgever expliciet voorziet dat deze uitzonderingen steeds “geval per geval” moeten worden beoordeeld?

Vaststellingen/ Praktijk

Drie van de vijf hoven (Luik, Brussel en Antwerpen) hebben geen concrete criteria uitgewerkt of een precieze invulling gegeven van wat precies moet worden verstaan onder « complexiteit van de zaak », « belang van de zaak » en « bijzondere, objectieve omstandigheden ».

In deze hoven wordt geval per geval gekeken door de eerste voorzitter of de daartoe aangewezen magistraat, op basis van de algemene wettelijke criteria, of de toewijzing aan een kamer met drie raadsheren nodig is.

In Luik is de kwestie van criteria of richtlijnen vooraf besproken, maar deze piste werd verlaten omdat de wet een beoordeling “geval per geval” vraagt. De beoordeling gebeurt op het terrein en de coherentie in de appreciatie binnen een (sub)sector wordt gegarandeerd door de centrale rol van de magistraat die de toewijzingen doet. Deze heeft een globaal overzicht en past een coherente politiek toe op dit vlak, wat volgens de eerste voorzitter niet het geval zou geweest zijn als de optie was genomen om de toewijzing aan een kamer met één of drie raadsheren over te laten aan elke magistraat. Het gebruik van boordtabellen (kalenders voor de vaststelling van zaken, toekomstige vaststellingen, extracties uit de gegevensbank HBCA) en overleg tussen de magistraten die de toewijzingen doen, maken het ten slotte mogelijk om de coherentie binnen het gehele hof te bewaken. De eerste voorzitter merkt op dat het opstellen van criteria niet eenvoudig zou zijn. Als, bijvoorbeeld, het bedrag van het geschil een criterium zou zijn, kan dit voorbijgaan aan het feit dat geschillen van een gelijkaardig bedrag onderling toch heel verschillend kunnen zijn. Hij merkt ook op dat het percentage toewijzingen aan een alleenzetelend raadsheer niet voor alle materies dezelfde moet zijn omdat complexe of principedossiers meer voorkomen in bepaalde materies. Zo is bijvoorbeeld de toewijzing aan een alleenzetelend raadsheer vaak niet aangewezen bij geschillen met de overheid, omdat hier vaak principekwesties naar boven komen. Het is evenmin mogelijk om te denken dat zaken in de ene of andere materie a priori systematisch zouden moeten worden toegewezen aan collegiale kamers.

In Antwerpen is de eerste voorzitter van oordeel dat alle zaken die voor het hof worden gebracht in de regel van nature complex en belangrijk zijn. De minder complexe zaken worden immers meestal definitief beslecht in eerste aanleg²⁷. Daarenboven zijn alle zaken belangrijk voor de erin betrokken partijen, a fortiori in hoger beroep. De eerste voorzitter meent dat het zeker ook nodig is om zaken die een feitelijke beoordeling vereisen toe te wijzen aan een collegiale kamer. De collegialiteit, het uitwisselen van subjectieve meningen onder de drie raadsheren, maakt immers een minder subjectieve, meer objectieve, beoordeling van de feiten mogelijk. De eerste voorzitter van het hof van beroep van Antwerpen meent ook dat de “complexiteit van de zaak” niet alleen te maken heeft met juridische complexiteit maar ook met feitelijke complexiteit.

Ook zaken van familiaal vermogensrecht worden in de regel behandeld door een collegiale kamer, om toe te laten de eventueel verschillende meningen tussen raadsheren van het mannelijke en het vrouwelijke geslacht te verzoenen. In dezelfde zin meent de eerste voorzitter dat het advies van het parket-generaal in familiezaken nuttig is. Dit laat immers een tweede kijk toe op het dossier en vermindert zo de subjectiviteit, wat hij zeer belangrijk vindt gezien de desastreuze gevolgen die een verkeerde beslissing kan hebben voor de partijen of hun kinderen.

Voorts houdt de eerste voorzitter ook rekening met de doorlooptijd. Hij tracht deze voor alle burgerlijke kamers, alleenzetelend of collegiaal, zoveel mogelijk gelijk te houden. Het uitlopen van de doorlooptijd in een alleenzetelende kamer kan dus ook een reden zijn om een zaak aan een collegiale kamer toe te wijzen. De eerste voorzitter vraagt de kamervoorzitters om deze gelijke doorlooptijd te respecteren en stuurt dit indien nodig zelf bij.

---

²⁷ Tegen homologatiebeslissingen wordt bijvoorbeeld zelden hoger beroep aangetekend. Het hof van beroep van Antwerpen ziet overigens dat de zuiver dilatoire beroepen afnemen.

Ten slotte wijst de eerste voorzitter erop dat de mogelijkheden om meer enkelvoudige kamers te voorzien ernstig worden beperkt door het gebrek aan griffiers²⁸ en dat er een gebrek is aan zittingszalen, wat het ook onmogelijk maakt om het aantal zittingen te verhogen.

De eerste voorzitter van het hof van beroep van Brussel stelt dat geen enkel ander criterium dan de wettelijke criteria werd uitgewerkt voor de “complexiteit” of “het belang” van de zaak. Dit om niets toe te voegen noch af te doen aan de wettelijke criteria. De notie “objectieve omstandigheden” werd overigens in de wet niet preciezer omschreven om toe te laten dat, zoals de wet vereist, elke zaak specifiek wordt onderzocht. De eerste voorzitter geeft voorbeelden van wat onder “objectieve omstandigheden” zou kunnen worden verstaan:

- de zaak is in eerste aanleg behandeld door een collegiale kamer;
- er is sneller pleittijd beschikbaar in een kamer met drie magistraten dan in een kamer met één magistraat.

De hoven van beroep van Bergen en Gent geven een meer concrete invulling aan de criteria.

In Bergen hanteert de nieuwe eerste voorzitter, die in functie trad in de loop van het tweede semester van 2017, volgende criteria om te bepalen of een zaak best wordt toegewezen aan een collegiale kamer:

- voorwerp van het geschil/aard van de zaak (voorbeelden van zaken die aan een collegiale kamer worden toegewezen: beroepsaansprakelijkheid van notarissen, artsen, advocaten ...);
- ontwikkelingen voor de eerste rechter en draagwijdte van het hoger beroep (complexiteit);
- bekommernis om de schijn van onafhankelijkheid en onpartijdigheid (zaken waarin de overheid aansprakelijk wordt gesteld, financieel-politieke dossiers);
- eenheid van rechtspraak.

Ook de volgende verantwoordelijke van de sectie familie-jeugd, die eind dit jaar zal worden aangewezen, zal worden uitgenodigd deze criteria te hanteren.

Wanneer een criterium voor één zaak wordt toegepast, moet dat criterium ook worden toegepast voor andere gelijkaardige zaken. De eerste voorzitter tracht de criteria dus consequent toe te passen.

In Gent beslist de eerste voorzitter over de toewijzing aan een kamer met drie op basis van de elementen die hem worden aangereikt door de voorzitter van de betrokken kamer. Er wordt ook rekening gehouden met het belang van het bewaren van de eenheid van rechtspraak van het hof (en de voorzienbaarheid) om “forum shopping” tegen te gaan, en met de materie waarop de zaak betrekking heeft (het betreft hier “objectieve omstandigheden”). De materies die in de regel vatbaarder zijn voor behandeling door een collegiale kamer zijn de volgende:

- “aansprakelijkheid vrije beroepen”. Deze zaken worden altijd aan een collegiale kamer toegewezen want het gaat om delicate zaken. Het is volgens de eerste voorzitter niet aangeraden deze zaken door één magistraat te laten behandelen;
- “stedenbouwkundige betwistingen en openbare aanbestedingen”, indien de voorzitter van de kamer meent dat ze “complex” zijn. In de algemene bouwkamer daarentegen, die eerder “gewone” bouwgeschillen behandelt, worden alle zaken behandeld door een alleenzetelende raadsheer;
- “zaken van familiaal vermogensrecht”, indien de voorzitter van de kamer meent dat ze “complex” zijn.

---

²⁸ De eerste voorzitter verwijst in dit verband naar het werkingsverslag 2016 van het hof (pg. 7), waarin gewezen wordt op het structureel tekort aan ondersteunend personeel in verhouding tot de magistraten.

6.6. Overgangsbepalingen

Wettelijke regeling

Volgens artikel 84 van de wet van 19 oktober 2015 zijn de nieuwe regels van toewijzing toepasselijk op de zaken die op 1 januari 2016 (ogenblik van de inwerkingtreding van artikel 63 van de Wet van 19 oktober 2015) hangend waren, behalve wanneer:

- 1° in de zaak reeds een andere terechtzitting dan de inleidingszitting had plaatsgevonden met drie raadsheren;
- 2° de zaak op 1 september 2015 naar een kamer met drie raadsheren was verwezen op verzoek van één of meerdere partijen;
- 3° de eerste voorzitter van het hof van beroep, naargelang het geval, de verwijzing van de zaak of zaken naar een kamer met drie raadsheren bevestigt.

Voor de zaken die hangend waren op 1 januari 2016, niet vallen onder de eerste twee uitzonderingen en al toegewezen waren aan een collegiale kamer, moet de vaststelling voor een collegiale kamer dus worden bevestigd door de eerste voorzitter.

Vaststellingen/ Praktijk

De eerste voorzitters van de hoven van beroep van Luik en Gent hebben formeel de beslissing genomen om de verwijzing van zaken naar een kamer met drie raadsheren te bevestigen.

In Luik is specifiek beslist door de eerste voorzitter dat de zaken die op 1 januari 2016 hangende waren voor een kamer met drie rechters, toegewezen blijven aan deze kamers. De bevestiging gebeurde formeel via een beschikking van de eerste voorzitter van 27 december 2015. Deze keuze werd vooral om praktische redenen gemaakt, zoals blijkt uit de motivatie van de beschikking²⁹. Het hof verklaart immers geen achterstand te hebben en een nieuwe toewijzing in deze zaken zou de organisatie van het hof ernstig hebben bemoeilijkt, zonder een meerwaarde te bieden. Eind 2015 werd van sommige zaken de inleiding wel bewust uitgesteld tot na 1 januari 2016 om ze volgens de nieuwe regels te kunnen toewijzen.

In Gent werd met een formele beschikking van de eerste voorzitter van 31 december 2015 de verwijzing bevestigd van de burgerlijke zaken, ingeleid vanaf 1 september tot en met 31 december 2015, die op verzoek van één of meerdere partijen werden verwezen naar een kamer met drie raadsheren. De andere zaken die op 1 januari 2016 hangende waren, bleven ook aan dezelfde kamer toegewezen. Deze beslissing, genomen tijdens de vergadering van het beheerscomité van het hof van beroep van Gent op 18 november 2015, is echter niet door een formele beschikking bevestigd. Ook hier is de beslissing ingegeven door organisatorische motieven. Op 1 januari 2016 waren de kalenders van de meeste kamers immers al voor de komende twee jaar opgevuld en een nieuwe toewijzing zou voor veel organisatorische problemen hebben gezorgd.

In Antwerpen en Bergen hebben de eerste voorzitters geen formele beslissing genomen. In de praktijk werden de vorige toewijzingen echter ook hier bevestigd, zij het eerder stilzwijgend.

²⁹ « Overwegende dat de vaststellingen die al bij de verdeling zijn gedaan, in beginsel moeten worden behouden zoals was beslist, zodat de al in burgerlijke zaken gedane vaststellingen niet opnieuw moeten gebeuren en een zeer groot administratief werk wordt voorkomen. » (vertaling uit het Frans)

Alle zaken die aan een kamer waren toegewezen vóór 1 januari 2016 bleven dus aan dezelfde kamer toegewezen. De eerste voorzitter van het hof van beroep van Bergen wijst er op dat, op het moment van de inwerkingtreding van de nieuwe wet, er niet veel zaken hangende waren voor een kamer met drie raadsheren gezien de praktijk om meer zaken aan een alleenzettelende raadsheer toe te wijzen. De eerste voorzitter van het hof van beroep van Antwerpen wijst er van zijn kant op dat, gezien zij niet geconfronteerd waren met een achterstand in de behandeling van de zaken, het niet nodig was om de zaken opnieuw toe te wijzen. Het zou aan iedereen (griffiers, advocaten, ...) onnodig tijd en energie hebben gekost.

In het hof van beroep van Brussel zijn de voorzitters van de kamers (of de dienstdoende voorzitters) belast met de toewijzingen. Ze zijn eveneens belast met de interpretatie en toepassing van artikel 84 van de wet van 19 oktober 2015. Dit gebeurt op basis van vertrouwen.

De eerste voorzitter, hiernaar gevraagd tijdens het onderhoud, interpreteert het artikel als volgt:

Op het ogenblik van de vaststelling van een zaak die hangende was op 1 januari 2016 onderzoekt de voorzitter van de kamer (of de dienstdoende voorzitter) of:

- De zaak, vóór 1 januari 2016, al op een andere zitting dan de inleidingszitting was vastgesteld met drie raadsheren: in dat geval blijft de zaak toegewezen aan de kamer met drie raadsheren;
- De zaak op 1 september 2015 naar een kamer met drie raadsheren was verwezen op verzoek van één of meerdere partijen: in dat geval blijft de zaak toegewezen aan de kamer met drie raadsheren;
- In de andere hypothesen moet de verwijzing van een zaak aan een kamer met drie raadsheren worden bevestigd, met inachtnaam van de criteria in het nieuwe artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek (“complexiteit”, “belang van de zaak”, “bijzondere, objectieve omstandigheden” of “samenhang met een andere zaak die werd toegewezen aan een kamer met drie raadsheren”).

De eerste voorzitter heeft ons naderhand bevestigd dat alle voorzitters van de kamers (of dienstdoende voorzitters) artikel 84 op dezelfde manier interpreteren.

In de praktijk waren/zijn de zaken die vóór 1 januari 2016 bij de inleiding zijn toegewezen aan drie raadsheren dus opgenomen op de wachtlijst “drie raadsheren” van de bevoegde kamer. Op het ogenblik van de vaststelling van de zaak (in de regel een drietal maanden voor de eerste mogelijke pleitdatum), onderzoekt de voorzitter van de kamer (of de dienstdoende voorzitter) of het nodig is om de toewijzing aan een zitting met drie raadsheren te bevestigen dan wel de zaak toe te wijzen aan een zitting met een alleenzettelende raadsheer. De bevestiging van de toewijzing aan drie raadsheren, zoals voorzien in artikel 84,3°, gebeurt dus alleen wanneer, volgens de nieuwe toewijzingsregels, het nodig zou zijn om de zaak toe te wijzen aan een kamer met drie raadsheren.

6.7. Overleg tussen de hoven of met andere rechtscolleges

De eerste voorzitters van de vijf hoven van beroep zeggen dat er geen overleg is geweest tussen de hoven van beroep, noch met andere rechtscolleges, om de wijze van toewijzing van de zaken te harmoniseren.

De toepassing van de nieuwe toewijzingsregels is wel ter sprake gekomen tijdens vergaderingen van het college van eerste voorzitters. Er werden toen ervaringen uitgewisseld maar tot een harmonisatie van de werkwijzen is het niet gekomen.

7. Andere thema's

7.1. De productie

Met de goedkeuring van de wet van 19 oktober 2015 beoogde de wetgever onder meer om de gerechtelijke achterstand terug te dringen en de rechtsgang te versnellen³⁰.

Het voorwerp van dit onderzoek is na te gaan hoe de hoven de nieuwe wettelijke bepalingen over de toewijzing van burgerlijke zaken aan een alleenzettelende raadsheer toepassen en niet om vast te stellen of de nieuwe toewijzingsregels daadwerkelijk leiden tot een toename van het aantal uitgesproken beslissingen.

Bovendien is het in dit stadium moeilijk om hierover op basis van de beschikbare gegevens conclusies te trekken.

De eerste voorzitters stellen dat de magistraten gemiddeld minder zittingen houden, maar dat elk van hen persoonlijk meer zaken behandelt.

Er zijn verschillende redenen waarom het moeilijk is om het effect van de nieuwe wetgeving op de output te beoordelen.

Ten eerste zijn de mogelijke gevolgen van de nieuwe wetgeving nog niet duidelijk gezien de mediane doorlooptijd van de dossiers bij de hoven (in 2016 varieerde deze van 302 dagen tot 710 dagen). Gemiddeld zal een zaak die volgens de nieuwe regels wordt toegewezen (d.w.z. vanaf 1 januari 2016), pas in de loop van 2017, 2018 of zelfs later een eindbeslissing krijgen.

Ten tweede kunnen verscheidene andere factoren de stijging of daling van de jaarlijkse output verklaren, zoals:

- andere wetwijzigingen (een wijziging van de regels inzake beroepsmogelijkheden of van andere rechtsmiddelen zoals verzet tegen vonnissen van rechtbanken van eerste aanleg of maatregelen die de toegang tot justitie bemoeilijken, kunnen bijvoorbeeld van invloed zijn op de gemiddelde complexiteit van de zaken die in hoger beroep moeten worden behandeld en dus op de gemiddelde tijd die nodig is om een zaak te behandelen en bijgevolg op het aantal beslissingen dat een hof van beroep per jaar kan uitspreken);
- het aantal (zeer) complexe zaken (dat kan variëren in de tijd en volgens de evolutie van de soorten zaken³¹);
- strategische keuzes (bijvoorbeeld (tijdelijke) prioriteit geven aan correctionele zaken, ...);
- het feit of de norm voor de werklast is aangepast;
- de invulling van het wettelijk kader voor magistraten, referendarissen, griffiers en andere personeelsleden;
- de daadwerkelijke aanwezigheid van de magistraten, referendarissen, griffiers en andere personeelsleden (verlof, ziekte, delegaties enz.).

³⁰ Zie met name het ambtshalve advies van de HRJ over het voorontwerp van wet houdende wijzigingen van het burgerlijk procesrecht, goedgekeurd door de algemene vergadering van de HRJ op 27 mei 2015. Dit advies is gepubliceerd op de website van de HRJ: http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/advies-17052015-nl_1.pdf.

³¹ En zelfs naargelang de toepasselijke normen veranderen.

Er moet ook op worden gewezen dat sommige eerste voorzitters enkele contraproductieve effecten van de hervorming hebben opgemerkt, waaronder:

- de aanzienlijke vermindering van het aantal collegiale kamers die het gevolg is van de hervorming, belemmert in grote mate de mogelijkheid als bedoeld in artikel 210, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, om de nieuwe raadsheren gedurende hun eerste jaar enkel te laten zetelen in een kamer met drie raadsheren die aangelegenheden behandelen waarmee zij in de toekomst te maken zullen krijgen. Dit kan leiden tot kwaliteitsverlies en verschillen qua rechtspraak, maar ook tot een geringere “productiviteit” van deze nieuwkomers, omdat zij deze tijd van “opleiding” en “acclimatisering” met meer ervaren raadsheren in deze aangelegenheden niet hebben gehad;
- de veralgemening van de alleenzetelend raadsheer levert bijkomende praktische problemen op. Wanneer de raadsheer van een enkelvoudige kamer afwezig is (bijvoorbeeld door ziekte), kan hij, in tegenstelling tot de raadsheren die met drie zitting houden, niet worden vervangen door een plaatsvervangende raadsheer als bedoeld in artikel 102 van het Gerechtelijk Wetboek. Om dezelfde reden is de pensionering van magistraten die niet onmiddellijk worden vervangen, des te problematischer met de veralgemening van de alleenzetelende rechter.

7.2. De kwaliteit van de beslissingen

Het effect van de vermindering van zaken die door collegiale kamers worden behandeld op de kwaliteit van de beslissingen stond centraal in de debatten die voorafgingen aan de goedkeuring van de nieuwe wetgeving.

Het huidige onderzoek heeft hierover geen vaststellingen opgeleverd. Dat was overigens niet het doel ervan.

De eerste voorzitters zijn over het algemeen van oordeel dat de hervorming niet heeft geleid tot een kwaliteitsverbetering (terwijl een van de intenties van de wetgever was de specialisatie bij magistraten te bevorderen), maar eerder tot een kwaliteitsverlaging. Dit terwijl de kwaliteit van de arresten van de hoven van beroep cruciaal is omdat deze in laatste aanleg zijn geweest. Zij wijzen op een aanhoudend risico van verlies van eenheid in de rechtspraak, een verhoogd risico van subjectiviteit, verlies van interactie en overleg tussen raadsheren, en minder kans om juridische of feitelijke fouten, of zelfs materiële fouten op te sporen. Zij benadrukken dat de toegevoegde waarde van een collegiale behandeling van zaken vooral ligt in het interactieve debat ter terechtzitting en tijdens de beraadslaging, hetgeen mogelijk maakt om de eerste ideeën die de raadsheer tijdens de voorbereiding van het dossier heeft gevormd, in twijfel te trekken en verschillende percepties en meningen uit te wisselen om tot een zeker evenwicht te komen. Deze interactie zorgt er ook voor dat de rechtspraak evolueert.

De interactie verschilt echter sterk van hof tot hof. De tussenkomst van elke raadsheer kan beperkt of juist zeer belangrijk zijn, zowel bij de voorbereiding van het dossier, tijdens de terechtzitting, tijdens de beraadslaging of tijdens de ontwerpfase van de beslissing (co-writing of formele proeflezing).

7.3. De werklast

Uit de tijdens het onderzoek gehouden hoorzittingen is gebleken dat de hervorming van de wetgeving een reorganisatie van de werklast van de raadsheren noodzakelijk maakte. Geen van de hoven meende dat een collegiale zitting een enkelvoudige zitting waard was, zodat het aantal aan een alleenzetelende raadsheer toegewezen zittingen noodzakelijkerwijs lager is dan het aantal aan een raadsheer in een collegiale kamer toegewezen zittingen (merk op dat in sommige hoven (Bergen, Luik en Brussel) de raadsheren van de collegiale kamers doorgaans deels in terechtzittingen als alleenzetelende raadsheer en deels in terechtzittingen met drie raadsheren zitting houden).

De meeste eerste voorzitters zijn van mening dat het bijna onmogelijk is om raadsheren te vragen om meer zitting te houden dan nu al het geval is, als we de gezondheid van magistraten willen beschermen en ziekten en burn-outs willen voorkomen. Bovendien zouden terechtzittingen in een enkelvoudige kamer neigen tot een snellere “uitputting” van de raadsheren op lange termijn, onder meer vanwege de belangrijke verantwoordelijkheden die zij hebben om alleen te beslissen en in laatste aanleg in zaken waarin er soms grote belangen op het spel staan.

Aangezien de instrumenten die nodig zijn om de werklast goed te meten nog steeds niet bestaan en de werklast varieert naargelang de wijze waarop collegialiteit wordt begrepen en toegepast, is in het onderzoek niet op deze kwestie ingegaan.

8. Vooruitzichten en aanbevelingen

- De HRJ behoudt zich het recht voor om in mei 2019 en 2020 een opvolging te doen van dit bijzonder onderzoek, na ontvangst van de werkingsverslagen over de jaren 2018 en 2019.
- Tijdens het bijzonder onderzoek werd vastgesteld dat het HBCA informaticaprogramma zijn beperkingen heeft.

De HRJ raadt de FOD Justitie en het College van de hoven en rechtbanken dan ook aan om, in overleg met de eerste voorzitters, te overwegen om informaticatools te ontwikkelen die in staat zijn om meer en betere informatie aan te leveren over de behandelde zaken. Deze tools zouden ook informatie moeten aanleveren over de wijze waarop de regels van het Gerechtelijk Wetboek, over de werking van de hoven van beroep, werden toegepast in elke zaak. Tevens zou een gemeenschappelijke procedure en methode moeten worden vastgelegd voor het inbrengen van de gegevens om zo tot meer betrouwbare en vergelijkbare statistieken te komen.

- Het bijzonder onderzoek heeft ook aan het licht gebracht dat er tussen de hoven op meerdere vlakken verschillen zijn in interpretatie, alsook in de procedure van toewijzing van zaken.

De HRJ nodigt de eerste voorzitters dan ook uit om hun besprekingen over dit onderwerp te intensiveren, in het bijzonder om de interpretaties en toewijzingsprocessen die in de andere hoven worden toegepast, beter te begrijpen (deze betere kennis is in het belang van iedereen en kan soms helpen om de praktijken van de andere hoven te “demystificeren”) en om hun initiële aanpak te verrijken door uitwisseling van good practices. Deze discussies kunnen voor de eerste voorzitters ook een gelegenheid zijn om samen na te denken over de redenen voor lokale “culturele” verschillen en over de noodzaak om deze in stand te houden. In het kader van hun besprekingen stelt de HRJ aan de eerste voorzitters voor om rekening te houden met het belang dat een zekere harmonisatie van de interpretaties of zelfs processen kan hebben vanuit het oogpunt van de gelijkheid van de rechtzoekenden in de verschillende rechtsgebieden (en vanuit het oogpunt van de noodzaak van een schijn van onpartijdigheid in de toewijzing), alsook met de interpretatie-elementen die het Grondwettelijk Hof heeft behouden in de overwegingen B.18.3. en B.18.4. van zijn arrest nr. 62/2018 van 31 mei 2018. Het Grondwettelijk Hof wijst op het belang van de motivering van de toewijzingsbeslissing³² en het zo snel mogelijk nemen van de verwijzingsbeslissing in de loop van het geschil of minstens in overleg met de alleensprekende rechter bij wie de zaak reeds aanhangig is gemaakt.³³

De HRJ benadrukt bovendien het belang van een coherente toepassing van de nieuwe toewijzingsregels binnen eenzelfde hof en dit onder het toezicht van de eerste voorzitter.

³² “B.18.3 Daarenboven houdt het feit dat de korpschef « ambtshalve » beslist over de verwijzing naar een collegiale kamer, niet in dat zijn beslissing niet moet worden gemotiveerd ten aanzien van de in de bestreden bepalingen opgesomde wettelijke criteria.

Wanneer de partijen op gemotiveerde wijze verzoeken om de verwijzing naar een collegiale kamer, moet de korpschef, hoewel hij, zoals in de parlementaire voorbereiding wordt aangegeven, niet ertoe is gehouden op dat verzoek in te gaan, evenwel, indien hij weigert om het verzoek van de partijen in te willigen, zijn beslissing motiveren ten aanzien van de wettelijke criteria, en moet zijn beslissing hun worden meegedeeld.”

³³ “B.18.4 De verwijzingsbeslissing moet, ten slotte, zo snel mogelijk in de loop van het geschil worden genomen, teneinde de nadelige gevolgen te vermijden die voortvloeien uit het feit dat, zoals in de in B.13.1.3 aangehaalde parlementaire voorbereiding wordt aangegeven, dat geschil ab initio moet worden hervat voor de collegiale kamer, en zulks onverminderd nieuwe elementen waaruit, tijdens het geschil, de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden kunnen blijken die de toewijzing van de zaak aan een collegiale kamer vereisen (...).”

In dat laatste geval moet de beslissing van de korpschef worden genomen in overleg met de alleenrechtsprekende rechter bij wie de zaak reeds aanhangig is gemaakt, teneinde de noodzaak tot verwijzing naar een collegiale kamer te beoordelen ten aanzien van de specificiteiten van de zaak en de wettelijke criteria.

De bestreden maatregel beoogt dan ook de samenstelling van de zetel zo goed mogelijk aan te passen aan de specificiteiten van elke zaak, ongeacht het ogenblik waarop die specificiteiten zich voordoen.”

- Tot slot roept de HRJ nogmaals³⁴ op tot een intensivering van de inspanningen en werkzaamheden die momenteel worden verricht om de werklast en de behoeften te meten, zowel op het niveau van het College van de hoven en rechtbanken als op het niveau van de entiteiten.

---

³⁴ De HRJ verwijst hierbij naar een aanbeveling die werd gedaan in het kader van de “audit personeelsbeheer in de rechtbanken van eerste aanleg”, die evengoed geldt voor de hoven van beroep: “Om de personeelsbehoeften correct in te schatten is er nood aan een gemeenschappelijk, betrouwbaar en gedragen instrument voor de meting van de werklast. Dit wordt des te belangrijker als in de toekomst de kaders zouden worden afgeschaft en de verdeling van de personele middelen zal gebeuren op basis van de werkelijke noden van de rechtbank. Gezien de verdeling van de middelen zal gebeuren door het College van de hoven en rechtbanken, wordt aanbevolen dat zij dergelijk instrument zou ontwikkelen.” Voor een samenvatting van het verslag van de audit zie: <http://www.hri.be/nl/content/audit-personeelsbeheer-de-rechtbanken-van-eerste-aanleg>.

9. Bijlage: statistische gegevens in burgerlijke zaken

9.1. Bijlage 1: De toewijzing van de burgerlijke zaken aan een kamer met één of drie raadsheren³⁵

Antwerpen	Jaar van inschrijving van de zaak			
	2014	2015	2016	2017
Totaal aantal toegewezen zaken	4319	4370	3979	3772
Waarvan <i>n pro deo</i> zaken	287	421	394	345
• waarvan toegewezen aan een kamer met 1 raadsheer	1756 (40,66%)	2043 (46,75%)	2222 (55,84%)	1818 (48,20%)
• waarvan toegewezen aan een kamer met 3 raadsheren	2563 (59,34%)	2327 (53,25%)	1757 (44,16%)	1954 (51,80%)
○ omdat de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding gaven	/	/	nvt	nvt
○ omdat er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met 3 raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt ³⁶	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Beperkt

³⁵ Statistische gegevens die door de hoven zelf werden overgemaakt op basis van eigen opzoekingen.

³⁶ Het onderscheid tussen zaken die op grond van samenhang en andere zaken werden toegewezen aan een collegiale kamer, kunnen niet uit het computersysteem geput worden, zodat een onderzoek dienaangaande de kosten/baten analyse niet doorstaat. Het hof schat het aantal zaken dat op grond van samenhang worden toegewezen aan een collegiale kamer alleszins op minder dan 1%.

Brussel	Jaar van inschrijving van de zaak			
	2014	2015	2016	2017
Totaal aantal toegewezen zaken	Tussen 4053 en 4189	Tussen 3938 en 4030	Tussen 3726 en 3806	Tussen 3620 en 3796
Waarvan <i>n</i> pro deo zaken	204	220	256	284
<ul style="list-style-type: none"> • waarvan toegewezen aan een kamer met 1 raadsheer 	2380 (waarvan 180 pro deo zaken) (tussen 56,82 % en 58,72 %)	2469 (waarvan 193 pro deo zaken) (tussen 61,27 % en 62,70 %)	3262 (waarvan 218 pro deo zaken) (tussen 85,71 % en 87,55 %)	3267 (waarvan 263 pro deo zaken) (tussen 86,06 % en 90,25 %)
<ul style="list-style-type: none"> • waarvan toegewezen aan een kamer met 3 raadsheren 	1673 (waarvan 5 dossiers pro deo) (tussen 39,94 % en 41,28 %)	1469 (tussen 36,45 % en 37,30 %)	464 (tussen 12,19 % en 12,45 %)	353 (tussen 9,30 % en 9,75 %)
<ul style="list-style-type: none"> ○ omdat de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding gaven 	/	/	422 (tussen 11,09 % en 11,33 % van het totale aantal toegewezen burgerlijke zaken)	329 (tussen 8,67 % en 9,09 % van het totale aantal toegewezen burgerlijke zaken)
<ul style="list-style-type: none"> ○ omdat de zaak werd toegewezen aan het Marktenhof 	/	/	/ 6 ³⁷	10
<ul style="list-style-type: none"> ○ omdat er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met 3 raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt 	71	52	56	14

³⁷ Zaken ingeschreven in 2016 en opnieuw toebedeeld aan het Marktenhof in 2017 of in 2018.

Gent	Jaar van inschrijving van de zaak			
	2014	2015	2016	2017
Totaal aantal toegewezen zaken	4022	3921	3425	3285
Waarvan <i>n</i> pro deo zaken (burgerlijk zaken)	268	286	288	195
• waarvan toegewezen aan een kamer met 1 raadsheer	2087 (51,89 %)	2263 (57,71 %)	3113 (90,89 %)	3100 (94,37 %)
• waarvan toegewezen aan een kamer met 3 raadsheren	1935 (48,11 %)	1658 (42,29 %)	312 ³⁸ (9,11 %)	185 ³⁹ (5,63 %)
○ omdat de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding gaven	/	/		
○ omdat er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met 3 raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt				

Luik	Jaar van inschrijving van de zaak			
	2014	2015	2016	2017
Totaal aantal toegewezen zaken	2473	2906	2692	2383
Waarvan <i>n</i> pro deo zaken (alle soorten zaken, ook strafrechtelijk)	286	348	329	291
• waarvan toegewezen aan een kamer met 1 raadsheer (met inbegrip van de pro deo zaken)	1256 (45,79 %)	1533 (52,75 %)	2113 (78,49 %)	2110 (88,54 %)
• waarvan toegewezen aan een kamer met 3 raadsheren	1478 (54,21 %)	1373 (47,25 %)	579 (21,51 %)	273 (11,46 %)
○ omdat de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding gaven	/	/	579	273
○ omdat er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met 3 raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt	0	0	0	0

³⁸ Per jaar van toewijzing (volgens de lijst van de eerste voorzitter): 282.

³⁹ Per jaar van toewijzing (volgens de lijst van de eerste voorzitter): 247.

Bergen	Jaar van inschrijving van de zaak			
	2014	2015	2016	2017
Totaal aantal toegewezen zaken	1677	1770	1764	1608
dont <i>n</i> pro deo zaken	182	251	250	219
• waarvan toegewezen aan een kamer met 1 raadsheer (met inbegrip van de pro deo zaken)	1193 (71,14 %)	1302 (73,56 %)	1386 (78,57 %)	1181 (73,45 %)
• waarvan toegewezen aan een kamer met 3 raadsheren	484 (28,86 %)	468 (26,44 %)	378 (21,43 %)	427 (26,55 %)
○ omdat de complexiteit of het belang van de zaak of bijzondere, objectieve omstandigheden daartoe aanleiding gaven	/	/		
○ omdat er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met 3 raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt	Zeer beperkt	Zeer beperkt	Zeer beperkt	Zeer beperkt

9.2. Bijlage 2: De personeelsbezetting

Bij het invullen van onderstaande gegevens werd de hoven van beroep gevraagd rekening te houden met volgende omschrijving van de gehanteerde begrippen en berekeningswijzes:

- **Personeelsformatie in V.T.E.:** Dit is de wettelijk vastgestelde personeelsformatie in voltijdse eenheden (V.T.E.) ("het kader") .
- **Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E.:** Plaatsen die voorzien zijn in de personeelsformatie maar (tijdelijk) niet zijn ingevuld omdat iemand met pensioen is gegaan, benoemd in een ander hof of instantie, gedelegeerd naar een ander hof of instantie, een externe opdracht vervult en niet (meteen) werd vervangen, worden in mindering gebracht van de personeelsformatie. Voorbeeld voor het jaar 2016: op 1 januari 2016 heeft het hof een personeelsformatie van 95 raadsheren. Raadsheer x vervult sinds 1 maart 2015 een externe opdracht en is tot op heden niet vervangen (van 1 januari 2016 tot 31 december 2016 = 366 kalenderdagen / 366 = 1 V.T.E.). Op 1 mei 2016 gaat raadsheer y met pensioen en pas op 1 december 2016 wordt hij/zij vervangen (van 1 mei tot 30 november = 214 kalenderdagen / 366 = 0,58 V.T.E.). Op 15 oktober 2016 verlaat raadsheer z het hof omdat hij elders is benoemd en hij/zij wordt voor 31 december 2016 niet meer vervangen (15 oktober 2016 tot 31 december 2016 = 78 kalenderdagen / 366 = 0,21 V.T.E.). In dit voorbeeld bedraagt de gemiddelde bezetting voor het kalenderjaar dus 93,2 V.T.E. ($95 - 1 - 0,58 - 0,21 = 93,21$).
- **Delegaties of externe opdrachten in V.T.E.:** Personen die behoren tot de personeelsformatie van het hof maar wegens een delegatie of externe opdracht (tijdelijk) geen prestaties verrichten voor het hof en niet werden vervangen. Voor de berekening in V.T.E. geldt dezelfde werkwijze als in vorig punt. Voorbeeld: raadsheer x vervult met ingang van 1 april 2016 een opdracht bij het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding en wordt pas op 1 november 2016 vervangen (van 1 april tot 31 oktober 2016 = 214 kalenderdagen / 366 = 0,58 V.T.E.).
- **Afwezigheid om medische redenen in dagen:** aangeven of het aantal opgegeven dagen kalenderdagen of werkdagen betreft.
- **Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.:** Indien het hof over deze gegevens beschikt in kalenderdagen, dan wordt het aantal V.T.E. berekend als volgt: aantal kalenderdagen / 366 = x V.T.E. Voorbeeld: als alle gerechtspersoneel samen in totaal 781 kalenderdagen afwezig is geweest om medische redenen, dan vertegenwoordigt dit 2,13 VTE ($781/366 = 2,13$). Indien het hof over deze gegevens beschikt in werkdagen, dan wordt het aantal V.T.E. berekend als volgt: aantal werkdagen / 220 = x V.T.E. Voorbeeld: als alle raadsheren samen 200 werkdagen afwezig zijn geweest om medische redenen, dan vertegenwoordigt dit 0,9 VTE ($200/220 = 0,9$).
- **Griffiers:** Dit zijn alle personeelsleden die tot een van de volgende functies werden benoemd of deze met opdracht uitoefenen : hoofdgriffier, griffier hoofd van dienst en griffier.
- **Ander gerechtspersoneel:** Alle overige personeelsleden die aan het hof/griffie zijn verbonden, ongeacht hun niveau, klasse of graad. Het betreft dus bv. ook personeel dat wordt ingezet voor het onderhoud van de gebouwen, als chauffeur,...

Hof van Beroep Antwerpen

Kalenderjaar 2014	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	63	60,37	1	325	0,89
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	30				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	8	8		428	1,17
Griffiers	36	31,35		165	0,45
Ander gerechtspersoneel	33	27,34		672,5	1,84

Kalenderjaar 2015	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	63	62,66	1	187	0,51
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	30				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	8	5,57	0,97	316	0,87
Griffiers	36	31,8		467	1,28
Ander gerechtspersoneel	33	22,66		634,5	1,74

Kalenderjaar 2016	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	63	60,84		249	0,68
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	30				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	8	6,5	1	143	0,39
Griffiers	36	35,27		255	0,70
Ander gerechtspersoneel	33	23,17		177	0,48

Kalenderjaar 2017	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	63	59,63		335	0,92
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	30				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	8	5,87	1	127	0,35
Griffiers	36	33,24		343	0,94
Ander gerechtspersoneel	33	25,13		385,5	1,06

Hof van Beroep Brussel

Kalenderjaar 2014	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	74	69,95	2,67	407	1,12
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	54	47,62			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/	6			
Referendarissen	10	8,96		265	0,73
Griffiers	39	32,92		873	2,39
Ander gerechtspersoneel	47	41,76		1239	3,39
Contractuele juristen (buiten kader) ⁴⁰	/	2		2	0,01

Kalenderjaar 2015	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	74	71,20	2,03	744	2,04
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	54	45,54			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/	9,31			
Referendarissen	14	8,56		271	0,74
Griffiers	36	32,48		865	2,37
Ander gerechtspersoneel	45	38,75		1442	3,95
Contractuele juristen (buiten kader)	/	3		12	0,03

⁴⁰ Deze oefenen dezelfde functie uit als de referendarissen.

Kalenderjaar 2016	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	74	67,29	3	1141	3,12
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	54	44,26			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/	12,87			
Referendarissen	14	6,7		151	0,41
Griffiers	41	40,17		872	2,38
Ander gerechtspersoneel	37,76	33,16		1216	3,32
Contractuele juristen (buiten kader)	/	3		130	0,36
Magistraten gedelegeerd naar het hof (kader REA) ⁴¹	/	1,99			

Kalenderjaar 2017	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	74	65,48		858	2,35
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	54	41,32			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/	15,34			
Referendarissen	14	6		387	1,06
Griffiers	41,85	41,85		1121	3,07
Ander gerechtspersoneel	42,75	32,77		935	2,56
Contractuele juristen (buiten kader)	/	3		238	0,65
Magistraten gedelegeerd naar het hof (kader REA) ⁴²		3,39			

⁴¹ Vier magistraten van de rechtbanken van eerste aanleg van het ressort werden voltijds gedelegeerd naar het hof van beroep van Brussel (wat gemiddeld neerkwam op 1,99 VTE voor het jaar).

⁴² Vijf magistraten van de rechtbanken van eerste aanleg van het ressort werden voltijds gedelegeerd naar het hof van beroep van Brussel (wat gemiddeld neerkwam op 3,31 VTE voor het jaar).

Hof van Beroep Gent

Kalenderjaar 2014	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	57	57.58 ⁴³		431	1.96
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	28	18			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	11	9.98		266	1.21
Griffiers	33	32.68		276	1.25
Ander gerechtspersoneel	43	42.31		1147	5.21

Kalenderjaar 2015	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	57	57.33 ⁴⁴		463	2.10
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	28	20			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	11	6		245	1.11
Griffiers	33	30.43		72	0.38
Ander gerechtspersoneel	43	40.97		1346	6.12

⁴³ De reële bezetting ligt hier hoger dan het kader omdat er magistraten in overtal zijn. Voorbeeld: de huidige eerste voorzitter, die niet tot het kader van het hof te Gent behoorde, is benoemd bovenop het bestaande kader. Terwijl de vorige eerste voorzitter terug in het kader is opgenomen.

⁴⁴ Idem

Kalenderjaar 2016	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	57	56.17		422	1.92
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	28	21			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)					
Referendarissen	11	5.41		297	1.35
Griffiers	33	29.03		338	1.54
Ander gerechtspersoneel	43	40.23		1310.5	5.96

Kalenderjaar 2017	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsverva ngers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	57	53.91		590	2.68
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	28	19			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)					
Referendarissen	11	4.5		156	0.71
Griffiers	33	30.13		369	1.68
Ander gerechtspersoneel	43	38..11		1240.5	5.64

Hof van Beroep Luik

Kalenderjaar 2014	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen of kalenderdagen ⁴⁵	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	43	41,75		48 werkdagen	0.22
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	26	16			
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/	2			
Referendarissen	3,75	3,75		3 kalenderdag en	0.01
Griffiers	26	24		290 kalenderdag en	0.7
Ander gerechtspersoneel	23	17,2		540 kalenderdag en	1.48
Personeel buiten kader ⁴⁶	/	2		51 kalenderdag en	0.14

⁴⁵Afwezigheid wegens ziekte magistraten: op basis van de werkdagen die door een doktersattest gedekt zijn.

Afwezigheid wegens ziekte griffiers en ander gerechtspersoneel: het hof verzamelt de gegevens van afwezigheidsdagen om medische redenen in de MEDEX-databank. In deze databank wordt rekening gehouden met de afwezigheidsdagen van kalenderdagen, d.w.z. van de eerste dag van afwezigheid (en/of van ZV) tot de laatste dag van afwezigheid (en/of van ZV). Daarom geven we de cijfers in kalenderdagen van afwezigheid (uittreksel uit verslag 340 jaar 2016).

⁴⁶Het gaat om een gebouwbeheerder en een personeelsadviseur. Deze laatste was niet opgenomen in het jaarlijks werkingsverslag.

Kalenderjaar 2015	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen of kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistrats	43	41,04		162 werkdagen	0.74
Magistraten	26				
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	/				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	3	3		5 kalenderdag en	0.01
Referendarissen	26			429 kalenderdag en	1.18
Griffiers	23			839 kalenderdag en	2.30
Personeel buiten kader ⁴⁷	/	2		78 kalenderdag en	0.21

Kalenderjaar 2016	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen of kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	43	39.25		129 werkdagen	0.59
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	26				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	3	2.83			
Griffiers	26	25		702 kalenderdag en	1.92
Ander gerechtspersoneel	23	22.75		605 kalenderdag en	1.65
Personeel buiten kader ⁴⁸	/	3.25			

⁴⁷ Het gaat om een gebouwbeheerder en een personeelsadviseur.

⁴⁸ Het gaat om een gebouwbeheerder, een personeelsadviseur en drie "terrorismecontracten" sinds 1 augustus 2016.

Kalenderjaar 2017	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen of kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	43	38,53		395 werkdagen	1.8
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	26				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	3	2.5			
Griffiers	26	46,29		457 kalenderdag en	1.25
Ander gerechtspersoneel	23			981 kalenderdag en	2.69
Personeel buiten kader ⁴⁹	/	1,79		1 kalenderdag	

⁴⁹ Het gaat om een gebouwbeheerder (zwangerschapsverlof vanaf 15 oktober 2017, afgetrokken van het gemiddeld aantal VTE's), een personeelsadviseur en drie "terrorismecontracten".

Hof van Beroep Bergen

Kalenderjaar 2014	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	30	25,24	2,33	249	1,13
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	21	21	/	/	/
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/	/	/	/	/
Referendarissen	2	1		5	0,02
Griffiers	19 +1 délégué	16 + 1 délégué	/	337	1,53
Ander gerechtspersoneel ⁵⁰	15	12	/	136	0,62
Personeel buiten kader (medewerkers)	4	2,93			

Kalenderjaar 2015	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformat ie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	30	25,37	2,47	107	0,49
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	22	21,17	/	/	/
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/	/	/	/	/
Referendarissen	2	1	/	/	/
Griffiers	19	13,15	/	214	0,97
Ander gerechtspersoneel	23 (in of buiten het kader)	16,77	2	178	0,81
Personeel buiten kader			/		

⁵⁰ Twee medewerkers die zijn afgevaardigd als griffier zijn opgenomen in de categorie "Ander gerechtspersoneel" omdat hun werk is verdeeld tussen de griffie en de zittingen.

Kalenderjaar 2016	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	30	24,91	1,42	231	1,05
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	22	21,91	/	/	/
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	3	3	/	/	/
Referendarissen	2	1	/	21	0,10
Griffiers	19	14,19	/	182	0,83
Ander gerechtspersoneel	15	14,12	2	208	0,95
Personeel buiten kader (3 medewerkers met een « cash flow » contract en 5 andere)	/ 8				

Kalenderjaar 2017	Personeels formatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in werkdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	30	24,83	1,02	272	1,24
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	22	20,17	/	/	/
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	6	6	/	/	/
Referendarissen	2	1	/	38	0,17
Griffiers	23	14,66	/	121	0,55
Ander gerechtspersoneel	15	17	2	433	1,97
Personeel buiten kader (3 medewerkers met een « cash flow » contract en 5 andere)	/ 8		/		

9.3. Bijlage 3: Algemene statistische gegevens in burgerlijke zaken: nieuwe zaken, afgehandelde zaken, hangende zaken en gemiddelde en mediane duur van de output⁵¹

Antwerpen	2014	2015	2016	2017
Nieuwe zaken	4320	4378	3990	
Afgehandeld zaken (output)	4285	4696	4748	
<ul style="list-style-type: none"> • waarvan ambtshalve weglatingen (art. 730§2 Ger. W) 	235	285	324	
Hangende zaken op 01/01	8277	8312	7994	
Hangende zaken op 31/12	8312	7994	7236	
Gemiddelde duur output ⁵² (in dagen)	586	580	557	
Mediane duur output (in dagen)	502	520	519	

⁵¹ De publicatie van de cijfergegevens voor 2017 door de steundienst van het College van de hoven en rechtbanken waren nog niet beschikbaar bij de redactie van het verslag. De enkele opgenomen cijfers voor 2017 zijn cijfers die ons door het betrokken hof zelf werden meegedeeld.

⁵² Voor de doorlooptijd verwijst de eerste voorzitter naar pg. 44 t.e.m. 52 van het jaarverslag 2017 van het hof (vastgesteld voor bespreking en stemming op de algemene vergadering van 17 mei 2017): voor het hof van beroep van Antwerpen geven de reële doorlooptijden, die beduidend gunstiger zijn, een veel realistischer beeld (gemiddeld 13,38 maanden) dan de cijfers van het College van de hoven en rechtbanken. De duur van de output hangt niet enkel af van het hof maar ook van de partijen.

Brussel	2014	2015	2016	2017
Nieuw	4201	4065	3827	
Afgehandeld (output)	4119	3738	3965	
• waarvan ambtshalve weglatingen (art. 730§2 Ger. W.)	196	252	614	355
Hangend op 01/01 ⁵³	11248	11330	11677	
Hangend op 31/12	11330	11657	11539	
Gemiddelde duur output ⁵⁴ (in dagen)	828	829	825	
Mediane duur output (in dagen)	744	717	710	

Gent	2014	2015	2016	2017
Nieuw	4094	3976	3509	
Afgehandeld (output)	4548	4585	4335	
• waarvan ambtshalve weglatingen	280	276	228	
Hangend op 01/01	10122	9668	9058	
Hangend op 31/12	9668	9059	8232	
Gemiddelde duur output (in dagen)	745	715	735	
Mediane duur output (in dagen)	679	644	689	

⁵³ De statistische gegevens van de het hof zelf tonen licht afwijkende cijfers:

	2014	2015	2016
Aantal hangende zaken op 1/01	11268	11352	11679
Aantal hangende zaken op au 31/12	11352	11679	11541

⁵⁴ De eerste voorzitter geeft ook mee dat voor de eindarresten die werden uitgesproken tijdens deze jaren en waarvoor de data van de in staatstelling correct werden ingevoerd (bepaalde data van in staatstelling ontbreken of werden niet correct ingevoerd omdat ze later in de tijd blijken te liggen dan de datum van het eindarrest), de **doorlooptijden tussen de in staatstelling en het eindarrest** de volgende zijn:

	2014	2015	2016
Gemiddelde duur (in dagen)	567	619	640
Mediane duur (in dagen)	562	576	606

Luik	2014	2015	2016	2017
Nieuw	2802	2970	2769	
Afgehandeld (output) ⁵⁵	2643	3161	2704	
• waarvan ambtshalve weglatingen	0	445	0	
Hangend op 01/01 ⁵⁶	4912	5071	4895	
Hangend op 31/12	5071	4880	4960	
Gemiddelde duur output ⁵⁷ (in dagen)	436	405	416	
Mediane duur output (in dagen)	351	344	336	

Bergen	2014	2015	2016	2017 ⁵⁸
Nieuw	1700	1824	1800	1660
Afgehandeld (output)	1984	1844	1910	1773
- waarvan ambtshalve weglatingen	311	143	184	190
Hangend op 01/01 ⁵⁹	3645	3361	3355	3260
Hangend op 31/12	3361	3341	3245	3146
Gemiddelde duur output (in dagen)	516	534	461	
Mediane duur output (in dagen)	351	337	302	

⁵⁵ Het hof zelf komt uit bij licht andere cijfers: 2583 voor 2014, 2655 voor 2015 en 2632 voor 2016. Het hof zegt bovendien dat als de mogelijke ambtshalve weglatingen in 2014 en 2016 uitgevoerd zouden zijn geweest, de cijfers voor de output er als volgt zouden hebben uitgezien : 2782 voor 2014 (199 weglatingen), 2902 voor 2015 (247 weglatingen) en 2876 pour 2016 (244 weglatingen).

⁵⁶ Het hof zegt dat, gezien HBCA een dynamisch systeem is (en dus wijzigt bij elke invoering van nieuwe gegevens), het onmogelijk is om *a posteriori* na te gaan welke zaken er op een bepaalde datum hangende waren.

⁵⁷ Het hof merkt op dat er grote verschillen in de duurtijd bestaan naargelang het type dossier.

⁵⁸ Gegevens meegedeeld door het hof zelf.

⁵⁹ De eerste voorzitter wijst erop dat het verschil tussen het aantal hangende zaken op 01/01 en het aantal hangende zaken op 31/12 geen zicht geeft op de werkelijke activiteit van het hof, noch op een eventuele achterstand bij het hof.